

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъ

**УФ-м и Правительствэ и Тхьаматэу
Дмитрий Медведевым унашъоу
ышIыгъэм елътыгъэу, республикэм
ит аптекэхэм ащышхэр Адыгеим и
Лышхъэу ТхьакIущынэ Аслъан ты-
гъуасэ кыкIухъагъэх.**

уцхэр атель. УплъэкIунхэм зэ-
фэхьысыжьэу афэхьугьэхэм та-
гьэрэзагь.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къаухъумэгъэнымкIэ иминистрæу Мэрэтыкъо Рустем къызэриуагъэмкIэ, зэкIэмкIи Адыгеим аптекэ 238-рэ ит, ахэм ащыцъу 21-р къэралыгъом иех. Мы ильэсым пыкIыгъэ мэзипплым Iэзгъу уцхэм ауасэхэм процент 0,3-рэ къаххъуагъ. Ахэр ащэхэ зыхукIэ атырагъахьорэр Урысыем процент 23,4-м шынэсы, Адыгеим ар процент 19-м шышIокIырæп. Джащ фэдæу Мэрэтыкъо Рустем къыхигъэщыгъ министрствэм испециалистхэм мыгъэ уплъэкIун 32-рэ зрашыгъэр. Уасэхэр цIыфхэм ящылэныгъэкIэ шIокI имылæу ящыкIэгъэ Iэзгъу уцхэр икIу фэдицæу ачIэлъхэм ахэм аууплъэкIу-гъэх, шапхъэхэм адимыштэр-гъэ къыхагъэщыгъæп.

Ащ нэмыклэу 2016-рэ илъэ-
сым Росздравнадзорым уплъэ-
клун 83-рэ ышлыгъ. Адыгэкъалэ
дэт зы уц шаплэ хэукъоныгъэ-
хэр ащ къышыхигъэщыгъэх.

АР-м и Лпысьхъу Тхаклу-
щынэ Аслъан игушылэ кызэрэ-
щыхигъэщыгъэмклэ, аптекаэр
янэплъэгъу рагъэклъштхэп, лэ-
зэгъу уцхэр зерифэшъуашэу
зэрагъэгъотыным лыплъэштх.

ГЪОНЭЖЬЫКЪО Сэтэнэй.
Сурэтхэр А. Гусевым ты-
рихыгьэх.

Ахэм ялофшэн зэрээхашээр, лээгуу үхэр кызэрэзылэ-
клагыхээр, аясэ зыфэди-
зыр, шыклагэхэр шылэхэмэ зэ-
ригышлагь. Адыгэ Республикэм
псауныгээр кээухүмэгэнымкэ

иминистрэу Мэрэтыкьо Рус-
тем, Адыгеимклэ Росздравнад-
зорым ипашэу Шымыгъэху Ай-
тэч Тхьаклушынэ Аслъан игъу-
сагъэх.

Бэмышлэу Лениным иурам

тет унзу N 34-м кыыщызыауахы-
гъэ уц шаплэр ары Тхьаклушынэ
Аслъан апэ зэригъэлъэгугъэр.
Унэ предпринимателъу Апэзэ
Аллэ кызыриуагъэмкӀэ, цыф-
хэр къяолӀнхэм, ежхэм ашэрэ
Ӏзэзгъу уцхэр нахь ашашфэ-
хэм пае Ӏфтухьабэхэр зэхач-
х. Пенсионерхэм, ветеранхэм
фэгъэкӀотэн зэфэшхьафхэр зэ-
рафашхьэрэм имызакоу, нэ-
мыкӀ аптекэхэм ягъэпшагъэмэ,
ежхэм ашэрэм Ӏуасэ нахь макӀ.

Джащ фэдэу пшъэдэкълъжъэу ыхьырэмклэ гъунэкъэ гъэнэфгъэ зилэ обществэу «Вива Вита» зыфилорэм АР-м и Лышхъэ чылафгъ. Мыщ цыфым ищылэныгъэкълэ шлок имылэу ичыкълэгъэ лэгъэгъу уджэр икыу фэдизэу цлэлъхэмэ, ахэм агасэ-

хэр шапхэхэм адештэмэ Тхьа-
күшынэ Аспан зэригэшлаг.
Нэужым пшэдэкЫжьюу ыхы-
рэнкIэ гьунэпкьэ гэнэфагьэ
зIлэ обществэ «Санфарма»
зыфилорэм Адыгеим и Лы-
шхьэ күагьэ, ахэм ялофхэм
язытети джащ фэдэу зычигьэ-
гьозагь.

— *Иээгъуу уцхэм язэгъэгъо-
тынкIэ юфхэм язытет тылъэ-
плъэ зэпыт. Анахъуу тынаIэ
зытедгъэтырэр ахэм ауасэхэр
ары, — кыIуагъ Адыгэ Республи-
ликэм и ЛIышхъуэ ТхвакIу-
щынэ Аслъан. — Непэрэ уплъэ-
кIунхэм кыизэрагъэлъэгъуагъэм-
кIэ, шапхъэхэм адимыштэу,
ялофшIэн тэрэзэу зэхэзымышцэ-
рэ уц шапIэ дгъуэнэфгъэгъу.
Цыфхэм ашхыкIэгъэшт Iээгъуу*

Іэшэ лъэпкъ зэфэшъхьафхэр
гъэфедэгъэнхэм фагъасэх

**Адыгеим и Лышъхьэу ТхьакIущынэ Аслъан
щэрыонымкIэ егъэджэнхэу Мыекъопэ районым
щыкIуагъэм тыгъуасэ шыагъ.**

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, Адыгэ Республикэм и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу Ицхэ Мухьамэд, республикэм ихэбзэухьумэкӀо къулыкӀухэм япачэхэр ащ игъусагъэх. ЩэрынымкӀэ егъэджэным хэ-

лэжъягэхэм полицием ипод-
разделение хэушъяафы-
кыгэхэм агэфедэрэ лэш
лэпкхэм нэлүасэ зафашыгь.
Республикэм и Лышхъэ лэш
лэпкхэу кыагъэльэгъуагэхэр
зыфэдэхэр зэригшлагэх, лэш
лэпкхэ зэфэшхьафхэм кыра-
лонлагэхэм ядэлүгь.

Къэзэрэуыгъэхэр инструкциехэм зыдэлүхэ нэуж, Макаровымрэ Ярыгинымрэ яклэра-

хьохэмклэ, Драгуновым ишхонч-
клэ ыкли Калашниковым иав-
томатклэ щэрыуагъэх. Полицием
испечназ хэтхэм щэрыуонмклэ
мастер-класс къагъэлъэгъуагъ.

— Щэрыонымклэ ащ фэдэ егъэдженхэр Адыгеим рензу щэклох. Апэрэмклэ, хэбззухуэмкю кьулыкхуэм лашу ашагъэфедэхэрэм яхьыллэгъэ кьэбархэр икью тлэкълэынхэ фае. Ятлонэрэмклэ, лэшъхьэтетхэмклэ ар зыгъэсаплэу щыт. Ащ фэдэ лофтхьабзэр ищыклэгъэ дэдэу ыкли фэдэ кьыкляклоу сэлъытэ, — хигъэуныфыкыгыгъэ Тхьаклушынэ Аслъан.

**Адыгэ Республикэм щыпсэухэу
ыкIи ихьакIэхэу лъытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!**

Я XIX-рэ лэлэшлэгум шылэгъэ Кавказ заом хэклодагэхэм афэгэхыгыгъэ шыгыгъо-шлэжь Мафэр 2016-рэ илъэсым жьоныгыуаклэм и 21-м Адыгейм шыхагъэунэфыкышт.

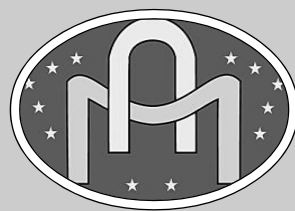
Мыекыуалэ култырэмкIэ икыэлэ парк дэжэ сыххатыр 17.00-м кыышырагыжьэнышъ, цыфхэр жьугьэу зэхэтхэу Зыкыныгэмрэ Зэгурыланыгэмрэ ясаугьэт дэжэ кыынэсыштых.

Я XIX-рэ лэлэшэгүм шылэгъэ Кавказ заом хэклодагъэхэр агу кызыщагъэкыжыырэ шыгъо-шлэжъ Мафэм фэгъэхыгъэ митинг-реквиемыр Адыгъ Республикэм и Къэралыгъо филармоние сыхатыр 18.00-м шырагъэжъэшт.

Юфтыабзэм шыухэлэжьэнэу шыукъетэгъ-
благъэ.

Зэхэцэклэ комитет

**«Адыгэ макъэм»
иныбджэгъу лъапIэхэр!**

**2016-рэ ильэсым
иятлонэрэ
ильэсныкьо
клэтхэгъу уахътэ
мякло!**

Жьоныгьуаклэм и 12-м кьыщегъэжьагъэу и 24-м нэс фэгъэклэтэныгъэ зилэ клэтхэгъу уахътэу Урысыем и Почтэ зэхищагъэр ма-кло. Мы уахътэм мыщ фэдэ уасэхэмклэ тигъэзет шьуклэтхэн шьульэклышт:

тхьамафэм 5 кыдэклырэ гъзетэу **B2161-рэ** индекс зилэм **сомэ 730-рэ чапыч 62-клэ**; заом ыкли лофшлэным яветеранхэм апае **B2162-рэ** индекс зилэм **сомэ 713-рэ чапыч 50-клэ** шъуаклэтхэн шъульэклышт.

**Ныбджэгъу лъапIэхэр,
мы мэфи 10-р къызфэжъугъэфед,
шъукIатх лъапкъ гъэзетым!**

Бзэджэшлагъэхэм ахэхъуагъ

Экстремизмэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэхэм апэшлуклогъэным фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм и Прокуратурэ джырэблагъэ брифинг зэхишагъ.

Юфтхъабзэм хэлэжъагъэх АР-м ипрокурор игуадзэу Антон Герасимовыр, УФ-м и Следственный комитет иследственнэ Гьэлорышлалэу Адыгэ Республикэм щылэм иотдел ипашэу Василий Лариныр, федеральнэ щынэгъончъэным епхыгъэ хэбзэгъэуцугъэр зэрагъэцалэрэм, лъэпкъ зэфыщытыклэхэм, экстремизмэм ыкли терроризмэм зэралэшлуклогъэхэрэм алыплэгъэхэмккэ прокурорым истаршэ илэпылэгъоу Бэрэтэрэ Аслъан.

Юфтхъабзэм пэублэ гуцылэ кыщишызэ А. Герасимовым кызырлыуагъэмккэ, нелэрэ мафэм ехъулэу Адыгеим лъэпкъ зэфэшъхьафи 108-рэ щэпсэу. Лъэпкъ ыкли дин зэфыщытыклэхэм альэныккыккэ, терроризмэм ыкли экстремизмэм апэшлуклогъэнымккэ республикэм ихэбзэхъумэккэ кыулыкхуэхэм юфтхъэбзэ гъэнэфагъэхэр зэ-

рахъэх. Зыщыбырсырхэ ыкли лъэпкъ зэгурымылоныгъэ зэрылшъолырхэм Адыгеир зыкли ахэхъэрэп, ащ нелэ урыгушхонэу щыт. Терроризмэм ыкли экстремизмэм апэшлуклогъэнымккэ республикэм икъэралыгъо хэбзэ кыулыкхуэхэм къэралыгъо ыкли ведомственнэ программэхэр аштагъэхэу чанэу юф ашлэ. Анахъэу аналэ зытырагъэтыхэрэм ащыщ экстремизмэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэхэр ыкли лъэпкъ зэгурымылоныгъэхэр игъом кыхэгъэщыгъэнхэр.

2015-рэ ильэсым экстремизмэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэ 8 Адыгеим щызэрагъэхэу агъэунафыгъ. 2014-рэ ильэсым егъэпшагъэмэ, мы лъэныккыккэ бзэджэшлагъэу зэрагъэхэу ипчъагъэ 5-ккэ нахыбэ хъугъэ. Бзэджэшлагъэ 8-у кыхэгъэщыгъэм щыщэу 7-р зезыхъэгъэ бзэджа-шлэхэм экстремизмэ нэшанэ зилэ

тхыгъэхэр Интернетым кызырагъэхьагъэх. 2016-рэ ильэсым имэзи 5-у пыкыгъэм мы лъэныккыккэ бзэджэшлагъэ 2 зэрагъэхэу агъэунафыгъ.

Прокурорхэм кызырэхьагъэщырэмккэ, мы аужырэ ильэсхэм республикэм щызэрагъэхэр бзэджэшлагъэхэм анахъэу лъапсэ афэхъухэрэр гузэгъабгъэр, джэгъогъур, джащ фэдэу цыфым шъхьагло зэрэахырэ арых. Мыщ фэдэ нэшанэ зилэ бзэджэшлагъэхэм ильэси 4 хъапс апылгъ. Ильэс 16-м кыщегъэжъагъэу уголовнэ пшъэдэ-кыжыыр арагъэхьын альэккыщт.

Интернетым исайт инэклубгъохэр кызыфэзыгъэфедэрэ ныбжыккэхэм экстремизмэ нэшанэ зилэ тхыгъэхэр ыкли видеохэр кырамыгъэхьанхэу прокурорым илэпылэгъу къаджагъ. Ащ кызырлыуагъэмккэ, Урысыем юстициемккэ и Министерствэ экстремизмэ нэшанэ зилэ материалхэм альэныккыккэ федеральнэ списокэ зэхыгъэуцагъэу, мафэ къэс мыщ фэдэ материал мини 3-м ехъу кыхэгъэщы. Экстремизмэ нэшанэ зилэ тхыгъэр ыкли видеор цыфым ыгу рыхыгъэу ежэ инэклубгъо кызыригъэхьэккэ, ащ

уголовнэ е административнэ пшъэдэ-кыжы рагъэхьын альэккыщт. Джащ фэдэу АР-м ихэбзэхъумэккэ кыулыкхуэхэм мафэ къэс Интернетым инэклубгъохэр ауллэккыккэ ыкли экстремизмэ нэшанэ зилэ тхыгъэу кырагъэхьэхэрэр кыхэгъэщы. Гуцылэм пае, АР-м хэгъэу кккэ юфхэмккэ и Министерствэ икыулыкхушлэхэм кызырэхьагъэщыгъэмккэ, 2015-рэ ильэсым, тыгъэгъазэм, зыныбжы имыкыгъэу Мыекъуапэ щыпсэурэм мобилнэ телефоныр кызыфигъэфедэзэ, экстремизмэ нэшанэ зилэхэу федеральнэ списокэм хэт видеокыгъэуагъэщыгъэу кыригъэхьагъ. Мыекъопэ къэлэ хыкумыр уголовнэ юфым зыхэллэм, УФ-м иуголовнэ Кодекс истатъяу 90-м кыпкырыкызэ, зыныбжы имыкыгъэм уголовнэ юфыр тырахыжыгъ.

Экстремизмэ нэшанэ зилэ ыкли Адыгэ Республикэм иполитикэ зэщызыгъэккэон зылэккыщт тхыгъэхэу Интернетым кырагъэхьэхэрэм альэныккыккэ хэбзэхъумэккэ кыулыкхуэхэм ялофшлэн зэрагъэлъэшын фаер кыгушлэагъэхэм кыхэгъэщыгъ.

КИАРЭ Фатим.

ГЭНЭ ХЪУРАЕР

Лэшлук-лушлукхэм ядэгъугъэ шапхъ

Щыфым ипсауныгъэ ышхырэ гъомылапхъэхэм бэккэ зэралытыгъэм хэти щыгъуаз. Шхын тэрэзым кыуачлэ уегъэшлэ, дэим уегъэсымаджэ.

Мы лъэхъанэу тызыхэтэм, анахъэу кытэшлэуагъэ чыюпсыр зэрэзэщыкыуагъэу, зэрэушлэуагъэм кыхэккэу, къэккырэ лъэпкъы, лы зэфэшъхьафхэм, ахэм ахашыккырэ шхыныгъэхэм цыхъэшхо дэдэ афэшлэжыныу щытэп. Къыдэгъэккэ-ккэуагъэу гъомылапхъэу кыагъэхьахьэрэм мыдэгъу дэдэхэр, дэгъугъэр хэгъэккы, зыфэбгъэдэщтыр умышлэрэ хьалыгъур, хьалыжыо зэфэшъхьафхэр, лэшлук-лушлукхэр, нэмыккыккэ къахэккы. А пстэумэ япхыгъэу щэфаклор ежэ-ежырэу зыфэсаккыжыным, кыщэфырэми изытэт зэхифэу щытыным мэхъанэ ил.

Мы зигъо юфыгъо инэу — тшхырэ гъомылапхъэхэм сыда языхьтэ, анахъэу тиреспубликэ кыщыдагъэккырэ лэшлук-лушлукхэр дэгъугъэ шапхъэм дештэха, дэмыштэха? — зыфэпшоцтым фэгъэхьыгъагъэ инэ хъураеу Лъэпкъ тхылэджалэм щылагъэр.

Ар Роспотребнадзорым Адыгэ Республикэмккэ и Гьэлорышлалэрэ тхылэджалэм техниче-

скэ ыкли экономическэ литературэмккэ иотделрэ зэдызэхьагъ. Инэ хъураер кызылэуихыгъэ ыкли зэришагъ тхылэджалэм иотдел ибиблиограф шъхьалэу

Аулэ Бэлэ. Юфтхъабзэм хэлэжъагъэх АР-м гигиенэмрэ эпидемиологиемрэккэ и Гупчэ илофшлэ-экспертэу Бибэ Фатимэ ыкли лэшлук-лушлукхэр кызылэхэрэ лэжъаплэхэу «Меса», «Сластена», нэмыккыккэ

ялэшъхьэтэтхэр, ялофшлэхэр, МКЪТУ-м, АКЪУ-м игуманитар-техническэ колледж ястудентхэр.

Гуцылэ шъхьалэу «Общие требования к производству и реализации кондитерских изделий» зыфилорэ Бибэ Фатимэ кышлыгъ. Ар лэшлук-лушлукхэм язэхэлъыккэ, дэгъугъэ шапхъэр ялэ хъуным ищыккыгъэхэм кыагъэуцагъ. Лэшлук-лушлукхэм щэр, псыр, шъоушыгъур, щэтэ ккэфыгъаккэ, дэгъэ зэфэшъхьафхэр, чэмытхъур, дэшхо-дэжыехэр, шоколадыр ыкли хьаджыгъэ анахъ дэгъур, ккэнккэ кыабзэхэр ахэлъэу зэралыхьэрэр, ахэм калориябэ кызыратырэ, анахъэу углеводэу пкышъолым

ищыккыгъэр зэрэагъэгъотырэ кылотыгъ. Температурэу зыщыпкыгъынхэ ыкли шынэгъаккэу ялэн фаер зызэщыккыккэ, шхыныгъэхэм узыгъо кыахэккын зэралыккырэ, лэшлук-лушлукхэм кыабзэныгъэ шапхъэ-

хэр кыгъэгъунэнхэ, ыгъэцэккэнхэ, ащ паеккэ ренэу ышъхьэккэ зыфэсаккыжыгъэу, ильэсым зэ е тло медицинэ уплэккыуныр ышын зэрэфаем, нэмыккыккэ кыащыуцугъ.

Инэ хъураер, зигъо юфыгъомккэ юфтхъабзэр, Аульэ Бэлэ кызырлыуагъэу, «Вкусная карта Адыгеи» зыфилорэ купым ишапхъэ итэу зэхьагъ. Зичэзыу инэ хъураер гъомылэпхъэ лэшлук-лушлукхэм ядэгъугъэ зыфэгъэхьыгъагъэр. Мурадэу ялагъэр Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыфхэм ежэ ячылпалэ кыщашырэ гъомылапхъэхэм ядэгъугъэ (е яфэныкыуагъэ), анахъэу лэшлук-лушлукхэм, аналэ тырягъэдзэгъэныр арыгъэ. Юф-

тхъабзэм лэшлук-лушлукхэм цеххэу республикэм щылажъэхэрэм ащыщхэм кыдагъэккыккэуагъэр кырашлэлэгъагъэх. Ахэм ядэгъугъэ шапхъэ (ацлэ атемытэу) инэ хъураем хьагъэхьэрэм — студентхэм, егъэджаккэуагъэу, уплэккыуагъэхэм — агъэунафыгъ. Ащ елытыгъэу чыплэхэри афагъэшъошагъэх.

Кызырэнэфагъэмккэ, тиреспубликэ кыщашырэ лэшлук-лушлукхэм фэныккыныгъэшхо ялэп, ар хэгъэккы, ягугъухэу, ахэлъыпхъэр ахэлъэу, цыфым гуао фэмыхъунхэм фэсаккыккэу ахэр кыагъэхьахьыккэ.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Сурэтхэр юфтхъабзэм щытырахыгъэх.

Гумэккыгъор дагъэзыжы

Ощх кызэщыккэ, Мыекъуапэ иурамхэм уащызе-ккэон умылэккэу псыр атизы мэхъу.

Мы юфыгъом ккэлэдэсхэр лъэшэу ыгъэгумэккыккэу ккэлэ административм зыфагъэзагъ. Ащ кыхэккэу Мыекъуапэ иурамхэм ачлэлэ псы ичылпэхэм ягъэккэбзэн ыкли ягъэцэккыжыным мы мафэхэм щыфежъагъэх.

Апэ гъэцэккыжыным юфшлэнхэр зыщырагъэжъагъэр Мыекъуапэ иурамхэу Тургеневымрэ Хьахъуратэмрэ ацлэ зыхыккыккэу зыщызэхэккыккэу чыплэр ары.

Сыда плэмэ юфхэм языхьтэ анахъ зыщыдэй чыплэхэм мыр ащыщ. Псыр гъогухэм атизэу зыккыжыурэм лъапсэ имылэу щытэп, гъогу зэхэккыплэхэм ачлэлэ ичылпэхэм ацлэу шлоир зэрарыхьагъэм кыхэккэу ошхыпсыр икыоу арычъыжырэп.

Мы уахътэм трубэхэм апэгъунагъоу щыт кэнаухэр агъэккыккэу, уцхэр аупккэу, хъушъхьафкыккэу техникэмккэ ичылплэм

ыккэуагъэу. Мыщ фэдэ юфшлэнхэр урамхэу Железнодорожнэмрэ М. Горькэм ыцлэ зыхыккыккэу зыщызэхэккыккэуагъэх ащыккыккэу.

Мыекъопэ ккэлэ административм кызырэхьагъагъэмккэ, мы мазэм кыккэуагъэу псырыккэуагъэу объект 12 фэдиз Мыекъуапэ щыгъэцэккыжыщт. Псырыккэуагъэхэм языхьтэ зыулпэккыщт хъушъхьафкыккэу юфшлэккэу куп зэхьагъэу, юфшлэнхэр зэрагъэцэккыккэу лъэплэх.

КИАРЭ Фатим.

фэкиклэ кыфэгъушлагъэхэм ащ фэдэу шытхубэ кьалугъ. Гушлуахлэхэр — культурэмкӀэ министрэу Кьомафэ Мухьадин, Дунэе Адыгэ Хасэм итхьаматэу Сэхьрэкъо Хьаути, гъэзетэу «Адыгэ псалъэм» ипашэу ХьэшлуцӀэ Мухьамэд, Къэралыгъо академическэ къэшъокӀо купэу «Кабардинкэм» ипашэу Атабые Игорь, композиторэу Хьэлупэ Джэбраилэ, Къэбэртэе-Бэлькьарым и Къэралыгъо телерадиокомпание итхьаматэу Фирэ Руслъанэ — концертым ипэублэ утыгум кыхьагъэх. Хьохьу дахэхэр ткъош-

рэ уахтэм хэхьагъэх, тятэж пашьэхэм ящылакӀэ анэгъу кыкӀэуцагъ — ижырэ оредыжхэм джауштэу тарихьыр кьалугатэ, нысэцэ джэгъу дахэу кьуаджэм дэтми еблэгъагъэх — Нэхэе Аслъан ыусыгъэ оперэм изы пычыгъоу «Кьуаджэм имэфэклӀ» еплыгъэх, непэрэ мафэм диштэу кьэлурэ пщыналъэм адыгэ музыкальнэ культурэм ибаиныгъэ кыиотагъ. Апэрэу Налщык «Ислъамыем» кыщилогъэ оредхэм ащыц «Чэщ гушысэхэр». Адыгэ лъэпкьыр тыгъуасэ зэрэпсэугъэр ыкӀи непэ зынэсыгъэр кыригъэубы-

рэм уасэ афэшлыгъуай. АдыгэхэмкӀэ тинасып кыхьыгъ «Ислъамыер» зэрэтир. Пчъагъэрэ сызэдэгъу мэкъамэхэри, апэрэу зэхэсхыгъэхэри программэм хэтыгъэх. Пчыхъэзэхэхэр дахэ хьугъэ.

Къанэкъо Зарин — гъзетэу «Горянка» зыфиорэм иредатор шъхьал: «Ислъамыер» тижьуагъу, тынап. Сыд фэдиз шытху оредыло купым фэпӀуагъэми, макӀэ хьушт. Тамэ кыбгъуегъагӀэ, тиадыгэ культурэ кыхьалыдыкӀырэ куп, сэнаушыгъэ ин хэлъ.

Нэфышъэ Чэрим — УФ-м изаслуженнэ артист: ЗэкӀэ

«Ислъамыер» Налщык щагъэшлуагъ

Урэпагэ, пшъхьэ лъагъу уегъэлэты, уегъэгъушхо ащ фэдэ куп зэрэтир. Адыгеим и Къэралыгъо оредыло-къэшъокӀо ансамблэу «Ислъамыем» идэкӀыгъо концерт пчъагъэхэм сырашыхьатыгъэш, адыгэ лъэпкьым сызэрэщышӀыр, сыбзэ зэрэсӀэрэр ыкӀи «Ислъамыем» иорэд кызырэгъуышӀыр, мы купым игъэхьагъэхэр зэрэслэгъуэр, ахэм ягъу къэсшӀыжыи зэрэслэгъуэр насыпэу зыфэсӀэгъуыжы. Жьоныгъуаклэм и 12-м Налщык «Ислъамыем» кыщитыгъэ кыгъэлэгъоным еплыгъэхэм гухахьоу хагъотагъэм кыкӀэлъыкӀорэ сатырхэр фэгъэхьыгъэх.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо оредыло купэу «Ислъамыер» зызэхьагъэр илъэс 25-рэ зыщыхьугъэ илъэсым ихэгъэуэфыкӀын кыдыхэлъытэгъэ дэкӀыгъо концертыр Къэбэртэе-Бэлькьар Республикэм кыщитыгъ. Пчъагъэрэ ткъошхэм адэж еблэгъагъэми, тиартистхэм сыдигъокӀи ашлуабэ дашӀэу кыжжэх, ашӀокӀэщыгъохэу кьапэгъокӀых. Къэгъэлэгъоным зыщыкӀогъэ Къэралыгъо музыкальнэ театрэр Налщык игупчэ дэдэ ит. Анахь гъэлэгъоӀлэ ин. «Ислъамыем» мы унэм апэрэп концерт кызырэгъуышӀыр. Ау мызыгъэгъуэр къэгъэлэгъоным хэушъафыкӀыгъ. Илъэс 25-м гушъхьэлэгъыгъэу ансамблэм зэлугъэкӀагъэр зыхигъэхьэгъэ хэшыпыкӀыгъэ программэр кьош республикэм ыцагъ. ИмэфэклӀ илъэс ехьулӀэу ипрограммэ оредылабэкӀэ ыгъэбаигъ, ицӀыфышъхьы хигъэхьуагъ. Джьырэ нэс кызырэгъуышӀыгъэу, оредыло 17 хэт. Ащ елытыгъэуи «Ислъамыем» ихудожественнэ пащэу, УФ-м инароднэ артистэу Нэхэе Аслъан зыфэуэсщӀхэр нахьыбэ хьугъэх. Къыхыхьэр макъэр кьэзыӀошт оредыло ышӀэзэ оредусым мэкъамэр етхы.

Нэхэе Аслъан зэдэгъушӀэгъоу дэтшыгъэм кызырэгъуышӀыгъэщыгъэмкӀэ, адыгэхэм якультурэ апшӀэрэ музыкальнэ искусствэм нэбгъэсым зэрэпӀэкӀышӀтыр кыгъэлэгъоным илъэс 25-м дэлэгъагъ. ЫкӀи ар шьуашӀэу ыгъэлорышӀэрэ купым ыгъэцӀагъэу елытэ. Оредэу ащ фэди-зым кьалугъэхэми, кызырало-гъэ шӀыкӀэми атеукӀытыхьэу зэ кыхьэкӀыгъэп. Непэ зынэсыгъэ лъэгапӀэм теуцонхэмкӀэ, хэхьоныгъэ ашӀынымкӀэ сыдигъокӀи къэралыгъо лӀпылэгъу зэрагъотыгъэр ыкӀи ащӀкӀэ Адыгэ Республикэм илэшъхьэтетхэм зэрэфэрэзэр «Ислъамыем» ипашэ хигъэуэфыкӀыгъ.

Къэбэртэе чыналъэу зэблэ-

гъагъэхэм «Ислъамыем» хэт артистхэм уасэ кьафэзышӀырэ ныбджэгъубэ щэпсэу. ЗэпашӀэрэ мэкъэмэусэу Хьэлупэ Джэ-

хэм кьалугъэх. «Ислъамыем» сэнаушыгъэ инэу хэлъыр зэрэгъунэнчӀэр, иорэдылуи, ипшынауи, икъэшъуакӀуи — нэгъырэ пӀпчэ зэрагъэлъапӀэрэр, мы купым фэдэ Кавказ шӀолъырым зэримыӀэр ыкӀи ар зыщызэхьагъэ Адыгэ Республикэм шӀукӀэ кызырэгъуапсэхэрэр кыхьагъэщыгъ. МэфэклӀым зэрэщыхабзэуи, бысымхэр лӀнэ-кыгъэхэп. Дунэе Адыгэ Хасэм ищӀтхьуцӀэу «Ислъамыер» адыгэ лъэпкьым игъэхьагъ» зыфиорэр ансамблэм кыфагъэшъошагъ. Тыныр Нэхэе Аслъан ДАХ-м

браил ахэм яз ыкӀи апшӀ. Нэхэе Аслъанрэ арырэ Тбилиси консерваториэм щызэдеджагъэх, шӀукӀэ агу кьэкӀыжырэ ыкӀи ягъашӀэм зыфэрэзэхэ зы клӀлэгъаджэу Александр Шаверзавили ыгъэсагъэх. ИлъэсипшӀ пчъагъэ зыныбжэ зэкъошныгъэм ыкӀуачӀэ непэ кызынэсыгъэми зэрэлъэш. Бысым шъхьалэу Джэбраил гуфабэкӀэ «Ислъамыем» кыпӀэгъокӀыгъ. «ОредымкӀэ цыфым ышъхьэ щыбгъэон лъэкӀышт, джащ фэдэу оредымкӀэ бгъэсэн лъэкӀышт. «Ислъамыем» ыкӀи ащ ипашэу Нэхэе Аслъан адыгэхэм ямузыкальнэ зэхашӀэ апсыхьэ. Мэкъэмэ лъэшхэр уусыхэ закьокӀэ икьуштӀэп, ахэр мыкӀлодынхэм пае цыфхэм алыбгъэлэсынхэ фае. А пшӀэрылӀыр зыгъэцӀэкӀшт оредыло куп лъэши сыныбджэгъоу Аслъан зэхичӀэн ыкӀи ыгъэсэн ылъэкӀыгъ. «Ислъамыер» непэ дунаим исыд фэдэрэ гъэлэгъуапӀэ ибгъэхьагъэми хьушт. Ар адыгэхэмкӀэ тынап, тижьуагъу», — кыиуагъ искусствэмкӀэ Урысыем илофышӀэ гъэшлуагъэу, композиторэу Хьэлупэ Джэбраилэ. Купым имэ-

итхьаматэу Сэхьрэкъо Хьаути кыыритыжыгъ. Тын лъапӀэхэр артист хэхыгъэхэми кьафашыгъэх. Ясэнэхьат фэшыпкьэхэу илъэсыбэ хьугъэу зэрэфэлажӀэхэрэм пае Дунэе артистскэ комитетым ыкӀи творчествэмкӀэ Дунэе академиэм ыгъэшъошэгъэ шытху тхылъхэр ансамблэм иорэдылохэу КъумыкӀу Шамсудинрэ Шымырзэ Къызбэчрэ, икъэшъуакӀохэу Къэ-

лэбый Схьатбыйрэ Къулэ Муратрэ кьаратыгъэх. ЗэпашӀэрэ политическэ лӀофышӀэу КъалмыкӀ Юрэ ыцӀэ зыхьырэ шӀэжэ бгъэхалъхьэ (медаль) оредылоу Дэр Абирэ кыфагъэшъошагъ.

ГъэшӀо гушӀы-лэхэр зыфалогъэ купыр утыгум кызырэгъуышӀыгъэу, иапэрэ оред кызырэгъуышӀыгъэу зылым чӀэсхэр адыгэ мэкъамэм имэфэклӀ зӀпӀыкӀыгъэх. Пэсэ-

шьуагъ, оред кыригъэлуагъ. Оредыло купым едӀлэхэ кьэс гушхоныгъэ кьазэрахильхьэрэр гушӀыгъу тызыфэхьугъэхэм кыхьагъэщыгъ.

Сэхьрэкъо Хьаути — Дунэе Адыгэ Хасэм итхьамат: Оредыр, кьашӀор, пщыналъэр — тиадыгэ культурэ зымыгъэкӀодырэ лъэныкьохэр зэкӀэ непэ тлэгъуыгъэх. Ахэр купым кызырэгъуышӀыгъэу, кызырэгъуышӀыгъэу

ансамблэм хэтхэм шъхьащэ афэсӀышӀы. Нэгъырэ пӀпчэ сӀэлэ, ятворчествэ сылӀэплӀэ. Мы купыр еджапӀэм фэд. Музыкантхэм зэкӀэми гъэсэпӀтхыдэ хэтэхы. Типщыналъэ дахэ имэкъамэ агъэжыиӀчэу, искусствэ лъагэм нагъэсыгъэу агъэбыбатэ. Ансамблэм ипашэу, лъытэныгъэ зыфэсшӀырэ нахьыжӀэу Нэхэе Аслъани, зэкӀэ артистхэми сафэрэз.

Илъэс 25-рэм кьадэхьугъэр макӀэп, джыри ягъэхьагъэхэм ахагъахьоу, творческэ гъэшӀэ кӀыхьэ ялӀнэу сафӀалӀо. Музыкальнэ искусствэм ышыгу нэсыгъэ купым сыд фэдиз шытху фалугъэми, а зэкӀэри кылӀэгъыгъ. Джауштэу, цыфхэр ыгъэгъушӀохэзэ, ялӀпӀкэ зэхашӀэ ыпсыхьэзэ, илъэс 25-рэ хьугъэу «Ислъамыер» мӀлажӀэ, утыгум щӀӀӀӀы, имэкъамэ Адыгэм идунай щӀэбыбатэ, адыгэ лъэпкьым икультурэ шьуашӀэу егъэлӀагъо. Урысыем ыкӀи дунаим иконцерт кьэтыпӀэ шъхьалэхэм имэкъамэхэр ашылуыгъэх. Урысыем и Правительствэ икьэралыгъо тын кыфагъэшъошагъ, «Адыгеим и Шытхьузехь» зыфиорэ цӀэ лӀаплэр кылӀэгъыгъ. Изы анахь шлушлагъэхэм ащыц оредылуабэмэ тамэ зэраритыгъэр. Оред кьӀоным ахэр фегъасэх, ямузыкальнэ сэнаушыгъэ хегъахьо. Куп цӀэрылом зэрэщылажӀэхэрэм артистхэри рэгъушӀох, ашъхьэ лъагъу арегъэлэты.

«Ислъамыем» джыри дэкӀыгъо концертхэр кьэжжэх. Илъэс 25-рэ зыщыхьугъэ илъэсым гушъхьэлэгъыгъэу зэлугъэкӀагъэм джыри зӀп «аферы!» кызырэгъуышӀыгъэу, джыри зӀп адыгэм ыцӀэ дахэу зэригъэлушӀтыр. Чъэпыогъум и 12-м концерт анахь шъхьалэр ащ Москва кыщитышт.

ТӀЭШӀУ Светлан.

АР-м изаслуженнэ журналист.

2016-р — МЭЩБЭШІЭ ИСХЪАКЪ И ИЛЬЭС

Лъэпкъым ишлэжъ укьыхэнэныр насыпыгъ

техьэгах. Ащ гумэкл-гупшысэу, чэщ мычыеу бэ кыфыхыщтыр, ау рэзэныгы гушугагъуи ахигогъэшт. Ары щылэныгъэм зэрэщыху хабзэр.

Гумэклыгъо кыныгъохэр кыздиклышт лъэныкьор цыфым ышлэрэп, ылэ ильэп, ау теу-бытэгъэ-пытагъэу, кызэкклэмь-

кыафыхынагъэм ыгъэрэзэщтых, игугъу дахэкклэ цыфмэ кыахэнэшт, ащыгъупшэщтэп. Цыфмэ алоба: «Узфэшлэушлэрэр кыпфэшлэушлэжы», «Узатэрэр кыютэжы». Мэщбэшлэ Исхъакъ итхылхэм кыащымгъэлъэгъогъэ темэ кыэгъотыгуай. Анахъу кыахэщыхэрэр адыгэ

чыжыау. Зэхъоклыныгъэхэм фитыныгъэу кызыдахыгъэхэм кыахэккылкэ, тыхэгъэгу имызакоу, нэмыкл хэгъэгухэми яархивхэм ащылхыонхэ амалэу кыахэккылауагъэр шлуагъэ кытэу кызыфигъэфедзэ, ахэм икыу фэдизэу зэрэщылхыуагъэр кыащылъэгъуагъэ ироманхэу «Мыжшошхъал» — 1994, «Рэдэд» — 2001, «Кыоклыплэмрэ Кыохаплэмрэ» — 2007, «Айщэт» — 2009, «Хъан-Джэрий» — 1999, «Джасус» — 2014, «Рафыгъэхэр» — 2011, «Ады-

зэрэщигъэлъагъорэм кыахэккылкэ итхылхэм шхъэккылафэ афэошлы, узлэпашэзэ, пшлогъэшлэгъонэу уаджэ.

«Кыоклыплэмрэ Кыохаплэмрэ» зыфилорэ романым хэт геройхэм тырягъусэу хэгъэгубэмэ ташэлэ, гушылэм пае, Черкесием, Египет, Сирием, Тыркуем, Иран, Ирак, нэмыклхэми. Мы тхылхэм тхаклом кыащегъэлъагъо черкес (адыгэ) мамлюкхэм я XII — XV-рэ ллэшлэгъухэм Египет щылаклэу щырылагъэр, ащ чыплэу щалыгъыгъэр

Цыфым анахъ ыгъэлъаплэу, ыгъашлэу илэр — апэрэу ынэхэр кызыпллэхэм ылъэгъугъэм ыгъэрэзагъэу, дунэе нэфым шы-зеклорэ жьы кыбзэ лэшлур зылуици рэзэныгъэ зыхэгъуатэм, дунаим джыри зы нэбгырэ кызыэрэтехуагъэр зэкклэмэ кыаригъашлэмэ шлоигъоу, гүлэзэ, иапэрэ гушылэу «уа-а-ау!» кызышлогъэ мафэр арын фае.

Арэу щытми, зэлашлэрэ дагъыстан усэккы инэу Расул Гамзатовым ылъытэщтыгъэ ежъ кызыхыгъэ мафэр иапэрэ усэхэр кызыхыгъэ мафэм епхыгъэ шыпкъэу.

Тхэн езыгъэжыгъаклэм иапэрэ усэ, поэмэр, рассказ цы-клур гъэзет е журнал горэм кыахуагъэу зылъэгъуклэ, ыгу гушлогъо иным зыкышлэты, сыда плэмэ журналист, уса-клэ е тхакло хъун зэрилъэкыштым-клэ ащ гугъаплэ кыыреты, ар исэнэхъатэу ищылэныгъэ гъогу тыханкы мэхъу. Ащ ыпэкклэ кыпышылхыгъэм егъэжыгъаплэ фэхуштым игумэкл кышхъарэу-уцэ. А гумэклым хэтэу сэнэхъатэу кыыхыгъэмклэ лэф ышлэзэ, апэрэ лъэбэкхуэхэри ищылэныгъэ гъогу шидзыхтых. Цыф гъэсагъэу кыулыкыушлэ ин хуыгъэми, щылэныгъэм кы-зыдихырэ кыныгъохэм ыпэкклэ ащылкэ зэпытышт.

Уапэкклэ кыпышылхыгъэм умышлэрэ лэфыгъохэм ухэткы уамы-гупшысэ, уамыгъэгумэклым лъэккышлэ.

Мы мафэхэм кызыхыгъэр ильэс 85-рэ хуэрэ щылэныгъэ гъогу хэзыгъэунэфыкырэ усэккы, тхэккы инэу, обществен-нэ лэфышлэшхоу Мэщбэшлэ Исхъакъ ыныбжы ильэс 80 зы-щыхыгъэгъэ мафэм ехуулэу игуыкыжыхэр зыдэт тхылэу «Чыгу-огу зэнэсым сыда щылэр?» зыфилорэ кыдыгъэккыгъэм мырэушлэу кышлэ: «... Си-илъэс тлокллэ гукъэккыж тхылхыр зыщысухыгъэ мафэм сигупшысэмэ сакъыхэккыжышлэ, шхъаныгъупчэм сылохъэ, дунэе нэфыпсым сыхэплъыкызэ, сызэупчыжы... Сыд шулуа джыри мо чыгу-огу зэнэс лъэныкы кыбымклэ щылэр?..» Мы гушылэхэм пшлэш агъэху тхаклор тлысынышлэ, зыгъэпсэфэу бэрэ зэрэщымыщтыр, зичэ-зыу тхылхым итхын зэрэфэ-жыщтыр, ар кызытегушылэ-лэщтыри гъэзэфэгъэу ышхъэ кызыэрэщеклохырэ, гур мып-сэфэу зэрэлхыхорэр, зыгъэ-гумэклэу чыгу-огу зэнэс лъэны-кы кыбымклэ шхэфэу щылэм икыэгъотын, ащ илункыбзэлху зыщылхыушлэ, кызышлогъо-тышт гъогум, джыри иунэ шхъаныгъупчэ лутгоми, гүклэ

Мэщбэшлэ Исхъакъ ищылэныгъэ адыгэ ли-тературэм рипхыгъэу ыкыуагъэр ильэклрэ ашхъамысэу ащ шлэжы, лъэганлэу ар зы-тетым нахъ щылэтыгъэу игугъуи дахуу рарегъало. Ильэс 85-рэу кыыгъэшлэгъэм тхылэ 85-рэ ытхи адыгэ литературэм ихъарзынэщ хилъхъагъ ыкыу ащклэ инэу кыыгъэбаигъ, лъэганлэу зытетым нахъ зыригъэлэтыгъ.

клон клочлэ лъэшэу цыфым ылъ хэлхыр ахэм апыгъэуцун ылъэ-кышлэ, гушлогъо-рэзэныгъэри уахътэм кыыздихышлэ. Ар блэ-мыгъэккымэ нахышлэ, уклэгу-шлужышлэ.

Мэщбэшлэ Исхъакъ ищылэны-гъэ адыгэ литературэм рип-хыгъэу ыкыуагъэр ильэклрэ ашхъамысэу ащ шлэжы, лъэ-ганлэу ар зытетым нахъ щылэ-тыгъэу игугъуи дахуу рарегъало. Ильэс 85-рэу кыыгъэшлэгъэм тхылэ 85-рэ ытхи адыгэ ли-тературэм ихъарзынэщ хилъ-хъагъ ыкыу ащклэ инэу кыыгъэ-баигъ, лъэганлэу зытетым нахъ зыригъэлэтыгъ.

Блэккыгъэр пшымыгъупшэу, угу ильэ зэпытэу, непэрэ ма-фэхэм уалыпллэу, тыгъэр кыкыоккышлэ-кыкыомыкышлэтым уигъэгумэклэу, тапэкклэ кыт-пышылхым, ар зыфэдэщтым уегупшысэу, зэрэзбэгъэшлэщт шылкэ-амалхэм япкыхъэ ухэ-мыклэу, щылэныгъэм лэшлугъэу хэлхым, тасым изыбзэу ит псым фэдэу, уфэсакызэ, имыкыуыхъэу зэрэзепхъащтым упылхын фае ухэтми, ау уса-кыу, тхаклоу ущытмэ, пшэ-рылхэми нахъ кыахэхъо.

Тхаклом ыгу кыабзэ зыхуыккэ, ытхыхэрэри зэфэгъэм фэбэ-нэщтых, шлушлэгъэу илэхэри бэ-гъоштых, цыфхэми ар зэха-шыкышлэ. Игъо зыхуыккэ, ежъыр шыпкъэми кыфагъэзэжышлэ нахъ шлушлэгъабэккэ. Зыгу шлу нэмыкл имылым идунай зыхъ-жыккэ, шлушлэгъэу цыфхэм

лъэпкъ шлэжыр, ащ ичлыгу, ишхъафитныгъ, зэо мыухыжыу зыхэтгыгъэр, ащ тхыамыкыла-гъоу цыфмэ кыафыхыгъэр, мамыр щылэклэ, ныр, шлулэгуэр, ныбжыккылэхэр, адыгабзэр, Урыс-Кавказ заор, нэмыклхэри.

Урыс-Кавказ заом фэгъэхы-гъэ темэм шхъэхыгъэу уте-гушылэн, тхылхэм кыащылбгэ-лъэгъон лъэккынуу зыщыхыгъэ лъэханым ыпэкклэ урыс па-чыхыгъэми, Совет хабзэми ялэхъанхэм ащ фэдэ амал кыатыштыгъэп. Ащ кыахэккылэ шыпкъэр зытетым фэдэу еджэ-плэ зэфэшхъафхэм ащызэра-гъашлэщтыгъэп. Лъэпкъым ита-рихъ а лъэныкыомклэ члэуко-уагъэу, шыпкъэм пэчыжыу клэлэеджаклохэм кыафалыа-тэщтыгъэ, «кыафалыатэщтыгъа-хэп» плэмэ нахъ тэрэзын фае. Ар хэгъэгум политикэу щызэ-рахъэщтыгъэм, тетыгъор зылы-гыгъэ партием идеология дит-тэщтыгъ.

Арэу щытми, а темэр Мэщ-бэшлэ Исхъакъ итхыгъэхэм бэшлагъэу кыащигъэлъэгъоным пылыгъ, хэгъэгум зэхъоклыны-гъэу щыреклохыгъэхэм анахъ

Тхаклом ыгу кыабзэ зыхуыккэ, ытхыхэрэ-ри зэфэгъэм фэбэнэщтых, шлушлэгъэу илэхэри бэгъоштых, цыфхэми ар зэха-шыкышлэ. Игъо зыхуыккэ, ежъыр шып-къэми кыфагъэзэжышлэ нахъ шлушлэгъабэккэ.

гэхэр» — 2003 зыфилорэхэм.

Зыгуыгу кыэтшырэ лъыпс-гъэчэу заору я XIX-рэ ллэшлэгъум щыреклохыгъэм адыгэ лъэпкъым ичлыгъэ ишхъафит-ныгъэрэ кыуухымэзэ, чыплэ хылыгъэ дэд зэрыуцогъагъэр, зэрэлъэккыу клэпынэным ишы-нагъо щылагъ. А чыплэ кы-нэу адыгэ лъэпкъыр зэрытыгъэр Мэщбэшлэ Исхъакъ игъэклэу-гъэу кыащигъэлъэгъуагъэ ита-рихъ романхэу «Мыжшошхъа-лым», «Хъан-Джэрые», нэмыкл-хэми. Заом хэцагъэхэу хуыгъэ Тыркуери, Англиери, Франци-

зыфэдагъэр, араб кыэралыгъор монголхэмрэ крестоносцэхэмрэ зэрэахууэмэщтыгъэр. Мы ро-маным чыплэшхо щабуты Египет тетыгъор щызылыгъы-гъэхэ черкес султланхэу Би-барс, Къэлэун, Баркыоку, Къэншъаугъэр.

Романэу «Рэдэд» зыфилорэм я XI-рэ ллэшлэгъум адыгэмэ кыарыклогъэ хуыгъэ-шлэгъэ инхэр кыащигъэлъэгъуагъэх. Дзэпэ-щэ инэу Рэдэд адыгэхэр зэ-кыуыгъэуцонхэш, кыэралыгъо щылаклэм кыащигъэхэм зэрэ-фэбэнагъэр, ащ ищылэныгъэ зэ-рэхилхыагъэр романым щы-тэлъэгъу.

Романхэу «Гъэритлу», «Джа-сус», «Рафыгъэхэр» зыфилорэ-рэм Урыс-Кавказ заом ильэ-хъан хылыгъэхэм кыащигъэлъэгъон щылыгъэккылагъ. Мыхэм ахэ-хъэ романэу «Хъан-Джэрий» зыфилорэри. Ар урысыбзэккэ 1988-м, адыгабзэккэ — 1999-рэ ильэхэм кыдэккыгъ. Кызы-тегушылэрэр Кырым-хъаным емызэгъэху яхэгъэгужъ кыа-гыни, адыгэмэ шхъэегъэ-зыплэккэ кыахэтлысхыахыгъэхэ Джэрые ллакъор ары. Ахэр адыгэ хабзэми, адыгэ намы-сыми арыпсэуштыгъэх, ау Уры-сыем идзэ хэтхэу кыулыкыу зэрэфащлэрэм кыахэккыккэ, ар гүклэ зымыштэхэрэр адыгэхэми ахэтыгъэх. Джэрыехэм адыгэ-хэмклэ анахъ хыкыплэ тэрэ-клэ алытэщтыгъэр заор агъэ-уцунышлэ, Урысыем зырагъэ-зэгъыныр ары. А еплыккэ ады-гэмэ дырагъаштэщтыгъэп.

(Икыу хъ 13 — 14-рэ нэклубгъохэм арыт).

2016-р — МЭЩБЭШІЭ ИСХЪАКЪ И ИЛЪЭС

Лъэпкъым ишлэжъ укьыхэнэныр насыпыгъ

(Къызкълъыкюрэр я 3-рэ нэклубгъом ит).

Урыс пачъыхэм иунашкълэ Хъан-Джэрые пачъыхэр къэзыухъумэрэ Кавказ-къушхъэ полуэскадроним ипашэу агъэ-нэфагъэу къулыкъур ехы.

игунэсых, ахэм арыгъуазэзэ ищылэныгъэ гъогу зафэу рэкло, Джэрые лăкъоми ар зэрашы-мыгъупшэным ыналэ тет зэпыт. Джащ фэдэу Къэнтат иобраз тхаклом тапашхъэ къыригъэ-уцуагъ.

Лъыпсгъэчъэ заоу я XIX-рэ лъэшлэгъум ищырекълэдыгъэм адыгэ лъэпкъым ичлыгурэ ишхъафитныгъэрэ къыухъумэзэ, чыплэ хьылгъэ дэд зэрыуцогъагъэр, зэрэлъэпкъэу клодыпэным ищынагъо щылагъ. А чыплэ къинэу адыгэ лъэпкъыр зэрытыгъэр Мэщбэшлэ Исхъакъ игъэкълотыгъэу къащигъэлъэгъуагъ итарихь романхэу «Мыжъошхъалым», «Хъан-Джэрые», нэмыкълэми. Заом хэщагъэхэу хъугъэх Тыркуери, Англиери, Франциери, Австро-Венг-риери, Польшери.

Ащкълэ пачъыхэм цыхъэ къызэ-рэфишлэрэ къыгъэлъэгъуагъ. Ышхэри ащ игъогу рыкълуагъэх.

Заоу рекълэдыгъэмкълэ Занэкъо Сэфэрбийрэ («Мыжъошхъал») Хъан-Джэрыерэ яеплъыкълэхэр ыужыкълэ зетэфжыгъагъэх. Шыпкъэ, Занэкъо Сэфэрбий а еплъыкълэм

Мэщбэшлэ Исхъакъ итарихь тхыпкъыкълэу «Джасус» зыфило-рэр 2011-рэ илъэсым къыдэ-кълыгъ. Къызтегушылэрэр 1835 — 1837-рэ илъэсхэм, Кавказ заом къыщыхъугъэ хъугъэ-шлагъэхэм ялэхъан ары. Романым ипчэгуплэ итыр Абдзахэ щаубыти, илъэситло гъэрыплэм

фыкълых, адыгэм иблэкълыгъэрэ къыпыщылъымрэ ягумэкъл-гупшысэхэр зэфихъысыжхъэзэ, хъугъэ-шлагъэхэр къегъэлъагъох.

Лъэшлэгъу пчъагъэхэм адыгэ лъэпкъым къыкълугъэ тарихь гъогу зыфэдагъэр къыбгъурылон, ар зэфэпхъысыжынышъ, тэрэзэу, зафэу къэбгъэлъэгъо-ныр лѳ псынклэу щытэл. Ар гукълэ шхъэкълэ зэлэпчэчин, акъылымрэ шлэныгъэмрэ, гультэ чанри акълыгъоу, зэдебгъалэхэзэ, лъэпкъым уригъусэу гъогуанэу къыкълугъэр умып-шыжхъэу гупшысэкълэ къызэлэп-плъыхъан, къызэлэпкълухъанышъ, зыщыщыкълэ чыплэм ищыкълэ-гъэ тхыпхэр зэбгъэгъотынхэм пае, гъогу благи гъогу чыжы уатехъаным уфэхъазырын пае.

Мэщбэшлэ Исхъакъ ар фызэ-шлѳкы. Итхыпхэм ежъ тхэ-ныр, лѳшлэныр зыщыригъэжъ-гъэ лъэхъанхэм къащыублагъэу непэрэ мафэхэм къанэсыжхъэу ышхъэкълэ пэкълэклыгъэхэр, ынэ-кълэ ылъэгъугъэхэр, игузэхашлэ-хэр, игукъэкълыжхэр зыщызэ-фихъысыжыгъэхэ тхыпхэри ахэтых: «Щагу хъурай», «Чыгу-огу зэнэсым сыда щылэр?», нэмыкълэхэри.

Лъэшлэгъу пчъагъэкълэ узэкълэ-бжымэ адыгэ лъэпкъым итарихь гъогу мыпсынклэхэр къа-щигъэлъэгъуагъ романхэу «Рэдэ», «Адыгэхэр», «Мыжъошхъал», «Айщэт», «Къокълыплэмрэ Къохъаплэмрэ» зыфилохэрэм, нэмыкълэхэми. Шлушлагъэу Мэщ-бэшлэ Исхъакъ фэлпъэгъун пае ироманхэр къэугупшысыгъэ ху-

дожественнэ тхып къодыеу зэрэщымыпхэр, ахэм къазщыте-гушылэрэ хъугъэ-шлагъэхэр уах-тэу, чыплэу къызщыхъугъэхэр, ахэт образхэм ащыщхэр щы-лэгъэ шыпкъэх. Адыгэ лъэп-къым итарихь уцунымкълэ лѳ-фыгъо зэфэшхъафхэм ахэлэ-жъагъэхэу, лъэпкъым ичлыгу, ишхъафитныгъэ къаухъумэзэ, зищылэныгъэ хэзылхъагъэхэри мымакълэу итхыпхэм къащигъэ-лъэгъуагъэх.

Гушылэм пае: Рэдэдыпщыр,

Уркварт, Лапинскэр, джасусэу Торнау, нэмыкълэ бэдэди.

Шыпкъэр зылъэпсэ тарихьыр къэзыгъэлъэгъорэ тхыпхэм уаджэнклэ сыдигъуи гъэшлэгъо-ны, узлэпашэ, ащ фэдэ тхыпхэр гум къенэжыых. Етлани ахэр къызтегушылэхэрэр уичлыгу, уилъэпкъ щыщ цыфхэу зыхъу-кълэ, уиелпыкълэ, уигупшысакълэ, уилъэпкъшлэжыи хэлшыкълэу нахъ зыкълалэты, къыппэблагъэ мэхъух. Тхыпхэм ахэт пер-сонажхэм ящылэныгъэ гъогу зэрыкълэхэрэм ауж уитэу е уахэтэу уалъэкълэ, уадэкълэ, къапыщылъыр, къахъулэщтыр умышлэу уагъэгумэкълэ.

Етлани а гумэкълым къыхэхэу тарихълэжъ мызафэхэу, хъугъэ шыпкъэр мытэрэзэу, ежъхэр зыфаем тетэу тарихьыр зэ-пырагъазэзэ фэшхъаф шып-къэу къатхы зыхъукълэ.

Гушылэм пае, касог (къо-сэгъу) пчышхоу Рэдэд ищылэ-ныгъэ зэриухыгъэ шыкълэм ехылагъэу шлэныгъэлэжъ зэ-фэшхъафхэм къатхырэр зэ-тефэрэп. Рэдэд Мстислав пчы-шхоу зэбэныгъэр зафэу кълуа-члэкълэ, лашэ къыхэхыгъэу къы-текълуагъэу къатхы. Мэщбэшлэ Исхъакъ ащ фэдэ екълѳлăклэр щегъэзые. Мстиславрэ Рэдэдрэ зэбэнынхэм ыпэкълэ гушылэу зэ-дашылгъэр Мстислав ыукълуагъ. Зэбэнхэзэ, ар къэпшыи, зэрэте-мыкълѳуштыр къызыгурѳлом, лашэр, сэжыие кълэлыкълыгъэр, къызфигъэфеди Рэдэд къыу-кълыгъ. Ар тхъагъэпцыгъэ хьор-шэр зекълуакълэ зэрэзекълуагъэр Мэщбэшлэ Исхъакъ романэу «Рэдэд» къыщигъэлъэгъуагъ.

Ау нэбгыритлур зэрэзэзэгъы-

Мэщбэшлэ Исхъакъ ироманхэм лъэшлэгъу пчъагъэхэм лъэныкълэ ыкълэ хэ-гъэгу зэфэшхъафхэр ащызэрэпхых, образ гъэшлэгъонымби ащызэрегъэутэкълэ, ащызэ-негъэуцужыы.

Мстиславпыщыр, Иван Гроз-нэр, ащ ишхъэгъусагъэу Къэ-бэртэе пчышхоу Темрыкълэ Идар ыпхъу нахыкълэу Гошэ-унай, Занэ Сэфэрбий, ащ ыкълэу Къэрбатыр, Хъаджэмыкълэ Аслъанбэч, Цэй Хъатырбай, Бэрзэдж Джырандыкълэу, апэрэ ыкълэ ятлонэрэ Александр пачъыхэхэр, нэибэу Мыхъа-мэт Амин, Хъан-Джэрыи Сул-тан; урыс дзэ-пашэ генерал-хэу Паскевич, Засс, Эману-эль, Бескровнэр, Евдокимо-выр, Ермоловыр, Вельямино-выр; нэмыкълэ хэгъэгухэу Урысы-ем, Тыркуем, Францием, Ан-глием, Польшэм къарыкълыгъэхэу Джеймс Бэлл, Фонвиль, Хьро-зэр Исмахыл-Бей, Лонгворд,

гъэхэм тетэу, Рэдэд илэгъэ мыпкъур, ичлыгухэр, дэгъоу гъэ-хъазырыгъэ ыкълэ гъэсэгъэ шы-удэе шлагъор, ишъуз икълэлитлур кълыгъухэу Мстислав ратынхэ фаеу хъугъэ.

Уахэтэр зы чыплэ итырэл, илъэсхэр зэкълэлыкълуагъэх. «...Рэдэд ыкълэ Роман Мстислав пчышхом ыпхъу къыщи ма-хълъэ фэхъугъ. Тлăкълэ-тлăкълэу, Рэдэд ылъи Урысыем ипчы-хэм, илăкъѳлăшхэм, иоркъ-хэм ахахъэщтыгъ». Ахэм къате-кълыгъэ Рэдэд лăкъом ащыщ-хэр цыф гъэсагъэхэу, къэра-лыгъо лѳшлăклэ инхэу, дзэ къулыкълушлэхэу щытыгъэх.

(Икълух я 14-рэ нэклубгъом ит).

къызфэкълуагъэр нахъ класэу, идунай ыхъожыным ыпэкълэ ары: «Урысыем ешлуным нэмыкълэ хэкълыплэ адыгэхэмкълэ тилэжъеп» ылуи ыкълэу Къарбатыр осы-ет къыфишылъыжыгъагъ, ау, гу-хэкълэми, ащ зыпари къыкълыжы-гъэп.

Хъан-Джэрые ятэшыпхъу на-хыжхъэу Къэнтат иобраз луп-кълэу, нэм къыкълэуцѳу тхыпхэм къыщытыгъ. Ар лъш, акълэ чъэпхыгъэрэ цыф кълѳлэ лъэ-шырэ къызхэхъэрэ, гупшысэ куухэр зыхэхъэгъэ, лъытэны-гъэ ин зыфашырэ, зыщыщы-нэхэрэ, итеплэ-луплэ, изекълѳ-кълэ-псэукълэ, иакълэ чъэпхыгъэ къызхэхъэрэ гушылэхэм блэ-мыкълэхэу, шлăгъэн фаеу къылѳрэр лъэтемытэу агъэцакълэмэ, шхъэ-кълэ къыфашыгъэ, Джэрые лăкъѳри нэмыкълэхэри ащ зэ-рещэ, егъэлорышлэ. Къэзэкълэ-урыс дзэлэпшэ инхэми ар уп-члăжъэгъу къашы, къылѳрэм едэлух. Шлăпхъаджэ зышлэрэм фигъэгъурэл, шхъамысыхэу егъэпшына.

Къэнтат адыгэ шэн-хэбзэ лѳклэ-шылкълэ, зекълѳклэ-псэукълэхэр

щалыгъыгъэ урыс забытэу, штабс-капитанэу Торнау ары. Ащ пшэрылъ къызэрэфашы-гъэм тетэу плăклѳ-тхакълѳу адыгэ члыгум къыхъанышъ, ады-гэмэ яшъэфхэр зэригъэшлэхэу ары. Ахэм ящылăклэ-псэукълэ, яшэн-хăбзэхэр зыфэдэр, нэмыкълэ цыф лъэпкъхэмрэ адыгэхэм-рэ зэфыщытыкълэу зэфырылэр, нэмыкълэ лѳгыгъохэми алъыплъэ-ныр ипшэрыллыгъ.

Федор Торнау ар ыгъэцакълэ-зэ, гу алъымытэн ылъэкълыщты-гъэп адыгэмэ ягупшысакълэ, ядунэететекълэ, ячлыгу, яшхъа-фитныгъэ шлулъэгъоу афырыла-гъэр, ахэр къаухъумэхэзэ, лы-хъужыныгъэ-пытагъэу, цыфыгъэ-дэхагъэу зэрахъэрэм ыкълуа-члэ зыфэдэр хигъэунэфыкълыщтыгъэ. Ащ дыкълыгъоу, адыгэмэ азы-фагу зыкълыныгъэрэ зэгурылѳны-гъэрэ зэримылыгъэр, пэщэ-ныгъэр зэфагошын амылăклэу хэукълэныгъэу ашлэрэм акълуа-члэ пклэнчъэу зэрэрагъэкълѳырэр, зэзаорэмэ ар къызэрэзыфагъэ-федэрэр ылъэгъуштыгъ. Федор Торнау игъогу рыкълѳзэ, Мэщ-бэшлэ Исхъакъ ахэр хегъэунэ-

2016-р — МЭЩБЭШІЭ ИСХЪАКЪ И ИЛЬЭС

Лъэпкъым ишлэжъ укыхэнэныр насыпыгъ

(ИкӀэх).

Джащ фэдэ екӀолӀкӀэ мытэ-рэкӀэ къэгъэлъэгъуагъэу хьугъэ Къэбэртэе пщышхоу Темрыкъо Идар ыпхьумэ анахькӀэ Го-щэунаеу, ныбжькӀэ дэдэу урыс пщышхоу Иван Грознэм шхъэ-гъускӀэ ратыгъэм ищӀлӀкӀэ-псэукӀи. Гощэунае зышхъэ зы-

Мэщбэшлэ Исхъакъ иапэрэ тхыгъэ поэмэу «Цыф лъэш-хэр» зыфилорэр къыдигъэкӀи адыгэ поэзиэм къыхахъагъ, чы-плэшхуи щыубытыгъ, къыгъэбаигъ. ЗепстэумкӀи усӀкӀэ тхыгъэхэу тхылъ пшыкӀлутфым къехъоу къыдигъэкӀыгъ. Ахэм ащыщы: «Жьогъо бын», «Лъэоянэхэр»,

Мыхэр ыкӀи нэмыкӀ ордэ-хэу Адыгэ радиом имузыкальнэ фонд хэлъхэм тимузыкальнэ искусствэ къагъэбаигъ. Ахэм Адыгэ Республикэм имызакоу, нэмыкӀ республикэхэм, тильэп-къэгъухэр зыщыпсэурэ ІэкӀыб хэгъэгухэм ягуапэу ащӀдӀлх, рэзэныгы хагъуатэ.

КъызэрэтӀуагъэу, Мэщбэшлэ Исхъакъ ироманхэу «Адыгэхэр», «КъокӀыплӀмрэ КъохъаплӀмрэ», «Рэдэд», «Мыжъошхъал», «Гъэ-ритӀу», «Хъан-Джэрий», «Джа-сус», «Рафыгъэхэр», «Айщэт», нэмыкӀхэри къызтегушӀлэхэрэр лъэхъан чыжъэ дэдэхэм къа-щыублагъэу адыгэ лъэпкъым къыкӀугъэ гъогур зыфӀдагъэр, ищӀлӀкӀэ-псэукӀ, игупшысакӀ, идунэететикӀ, шӀульӀгъу мыу-хыжъ зыфырилэ ичӀыгурэ ишъ-хъафитныгъэрэ къыухъумэхээ, зэо мыухыжъэу зыхэтӀыгъэхэм къаушыхъаты адыгэхэр зэрэцӀф лъэпкъыжъ дэдэр, ичӀыгужъ лӀэ-шӀгъу пчъагъэ хьугъэу, имые

гъохэр зыфӀдагъэхэр, зэрэ-щытыгъэхэ шыпкъэм тетэу, ыпашхъэ къырегъэуцох. Мэщбэшлэ Исхъакъ, къызэрэ-тӀуагъэу, архив зэфӀшъха-фыбэмэ лӀф ащишлагъ, ахэм къахихырэ тхыгъэхэр Іау-бытыплӀ ышӀыхээ, къызтегу-шӀлэрэ лӀфыгъохэр къегъэ-лъагъох, ахэмкӀэ къегъэбаих.

Исхъакъ итхылъхэр ады-гэ шӀолъырми, урысые чы-гуми арыкӀыхи, нэмыкӀ хэгъэ-губэмэ занэсыгъэхэр бэ-шлагъэ. Ахэр инджылызыбзэ-кӀэ, французыбзэкӀэ, ки-тайбзэкӀэ, тыркубзэкӀэ, ис-пан, нэмыц, поляк, чех, мон-гол, вьетнам, венгр, болгар, серб, албан ыкӀи нэмыкӀ бзэ-хэмкӀэ зэрӀдзӀкӀыгъэхэу тхылъ-еджэхэм адыгэ лъэпкъым иб-лӀкӀыгъэ тарихъ гъогу зыфӀ-дагъэмрэ ищӀлӀкӀагъэмрэ джы-непэ ищӀлӀкӀэрэ нӀлуасэ за-фашы, зэрӀшӀлэх, агухэмкӀэ нахъ зӀпӀблагъэ мэхъух. Ары

Адыгэ литературэр ыпӀкӀэ лъыкӀотэ-ным, ильӀагӀлӀмэ нахъ ащыпӀтӀным илахъышӀлоу хильхъагъэм пае Адыгэ Респу-бликэмрэ Урысыемрэ якъэралыгъо Советхэм ядепутатэу лӀф ышӀлӀзэ, къэралыгъо лӀфыгъо зэфӀшъхафхэм язӀшӀохын ишъыпкъэу зӀрахъ-лӀжъагъэм къыхахъыкӀэ, Мэщбэшлэ Исхъакъ къэ-ралыгъо тын лъӀпӀабэ къыфагъэшӀошагъ.

мылӀытӀжыщтыгъэ, шӀлӀпхаджэ-хэр зышӀлӀэщтыгъэ, емыкӀоу псэ-уштыгъэ бзылӀфыгъэу ары къы-зӀрагъӀлагъоштыгъэр. Ащ фӀдӀдӀ ар зӀрӀщымытыгъэр, рӀауа-лӀэщтыгъэхэр зӀрӀмышъыпкъа-гъэхэр апӀу къэзыгъӀлӀгъуа-гъэу сызыщыӀулагъэр Мэщбэшлэ Исхъакъ ироманэу «Адыгэхэр» ары.

Гощэунае Иван Грознэм ишхъэгъусэу зыхъугъэм къы-щегъэжыагъэу Урысыемрэ Къэ-бэртэе хэгъэгумрэ язӀфӀщыты-кӀлӀхэр нахъ пытэ хьугъэх. Го-щэунае ышӀыхэм, илахъылхэм, ахэм атекӀыгъэхэм Урысыем икъэралыгъо лӀфшӀлӀэ зэфӀшъ-хъафхэм, дзэм ыкӀи нэмыкӀ чыплӀэхэм къулыкӀу ащахъызэ, яшӀогъэшхо къагъӀкӀон, ежхэм ацӀэ шӀукӀэ арагъӀлон алъӀкӀыгъ. Черкасскэ лъӀкӀуацӀэр Уры-сыем цӀӀрыло ихъухъагъ, дахэ-кӀэ, шӀукӀэ ягугъу арагъӀшыгъ, тарихъми хэмыкӀокӀжыынхэу хэхагъэх ыкӀи къыхахъагъэх. Я XVIII-рэ лӀлӀшӀгъум икӀлӀуххэм адӀжъ адыгэмэ ящӀлӀэныгъэ чыплӀэ ин щызыубытыгъэ хьугъэ-шлагъэр къызыщыгъӀлӀгъоуагъэ романэу «Бзыикъо заор» къыди-гъэкӀыгъ. Заор къызырыкӀыгъэ лӀфыгъохэм, ар зӀрӀкӀуагъэм, зӀпыщыт класс зэфӀшъхаф-хэр ащ зӀрӀхэлӀжъагъэхэм худ-жественнэ шыпкъагъэ хэлъэу тхакӀом къыгъӀлӀгъуагъ. ИльӀэс зэфӀшъхафхэм адыгэ литера-турэм къыхахъагъэх Исхъакъ ироманхэу «Агъаерэм ежжъ-хэрӀп», «ИльӀэс фыртынэхэр», «Цыфыр тӀо къӀхъурӀп», «ШӀу-шӀи псым хадз», нэмыкӀхэри. Мы романхэр щылакӀэм, цыфмэ азыфагу иль зӀфӀщытыкӀэ зӀ-фӀшъхафмэ къагъегушӀлӀх, лъ-жыакӀом ищӀлӀкӀэ-псэукӀэ къы-зӀрыкӀоу зӀрӀщымытыр, лӀфшӀлӀ-ным гумӀкӀи гуахъуи къызэ-рӀфыхырэ, игугъэ лъагъу, ишӀу-лъӀгъу къынми, шӀугъэм, дӀа-хагъэм ар зӀрӀафӀлорэр, уахъ-тэм илӀфыгъо инхэр къащегъэ-лъагъох. Цыф шӀэн, цыф на-сып гъӀшӀлӀгъонхэр, хэти шӀоу ышӀлӀрэм зӀрӀлӀкӀжыырэр къа-щетых. «ИльӀэс фыртынэхэр» зыфилорэ романыр цыфыгъэм, лыгъэм, шӀульӀгъуныгъэ къаб-зэм, ныбджӀгъуныгъэ шыпкъэм, зӀкӀошныгъэ дахэм афӀгъэхыгъ.

«Хыуай», «Сидунай», «ОрӀдыкӀ», «Лъэмыджхэр», «Пщыналъ», «Тыжъын ошх», «Гъэтхэ огум иорӀд», «Тыгъагъаз», «МӀфӀэ огум итыгъэ фаб», «Шум ильагъу»,

«Уахътэм ищӀрӀэхъ» зыфилӀох-рэр, нэмыкӀхэри. Мыхэр зӀкӀэ урысыбзӀкӀэ зӀдзӀкӀыгъэхэу Мыекъуапэ, Краснодар, Мос-ква къащыдӀкӀыгъэх.

Мыщ дӀажымы хэгъэунэфы-кӀыгъэн фаер Мэщбэшлэ Ис-хъакъ иусабэмэ адыгэ музы-кальнэ, анахъэу вокал иску-ствэм (орӀд къӀолӀном) ильӀагӀлӀ-хэм нахъ залӀтыным ялахъышхо зӀрӀхэлъыр. Ащ къегъӀлагъо тикомпозиторхэм ятворчествэ Исхъакъ иусэхэр бӀу зӀрӀжагъэ-фӀдагъэхэр. Ахэм ащыщхэм ацӀэ къетӀон: Тхъабысымэ Умар: «Адыгэ Республикэм игимн»; Нэхэе Аслъан: Исхъакъ ита-рихъ романэу «Бзыикъо зау» зыфилорэм тыхыгъэ апӀрӀ адыгэ оперэу «Раскаты далекого гро-ма» зыфилорэр; ТутӀэ Заур: «ЩӀӀпсӀэх адыгэхэр сичӀыгу»; АндзӀрӀкӀо Чеслав: «Убыххэр»; АндзӀрӀкӀо Вячеслав: «СикӀӀэсэ нагъу»; Бысыдж Мурат: «Урам-хэр»; Тыкъо КъӀӀпӀан: «Спой-мне песню»; Сиху РӀмӀзан: «Черкеска»; НатхӀо ДжанхӀот: «Си Мыекъуап», «ПшӀӀшӀӀэ дах», «ГъэтхӀӀӀӀ орӀд».

чӀыгуми ямынӀӀӀӀӀӀ, нэмыкӀ лъӀпкъми заокӀэ апӀемыгъокӀлӀу зӀрӀщыпсэурэр.

Мэщбэшлэ Исхъакъ аужырэ ильӀӀэхэм прозэм ишъыпкъэу щӀлажъэм, усэ тхынри ыгъэ-тӀылыпагъӀп, сатыриплӀ хьур-усэхэм ишъыпкъэу лӀф ади-шлагъ. ПчъагъэмкӀэ 2000-м къе-хъоу сатыриплӀ усэхэр зыдӀт тхылъэу «ПсынӀӀӀӀӀӀӀ» зӀ-джагъэр 2014-рэ ильӀэсым къы-

тхылъым ыкӀуачӀэ зыфӀдӀдӀр.

Адыгэ литературэр ыпӀкӀэ лъыкӀотӀным, ильӀагӀлӀмэ нахъ ащыпӀтӀным илахъышӀлоу хиль-хъагъэм пае Адыгэ Респу-бликэмрэ Урысыемрэ якъэралыгъо Советхэм ядепутатэу лӀф ышӀлӀ-зэ, къэралыгъо лӀфыгъо зэфӀшъ-хъафхэм язӀшӀохын ишъыпкъэу зӀрахълӀжъагъэм къыхахъыкӀэ, Мэщбэшлэ Исхъакъ къэралыгъо тын лъӀпӀабэ къыфагъэшӀошагъ.

Мэщбэшлэ Исхъакъ иапэрэ тхыгъэ поэмэу «Цыф лъэшхэр» зыфилорэр къыдигъэкӀи адыгэ поэзиэм къыхахъагъ, чыплӀлӀшхуи щы-убытыгъ, къыгъэбаигъ.

дигъэкӀыгъ. ДжаушӀтӀу жанри-тлуми ащӀлажъэ.

ХэгъэунэфыкӀыгъэн фае, ит-хылъхэр къызтегушӀлэрэ лӀфы-гъохэм ежъ, тхакӀом, еплъыкӀлӀу афырилӀэм тхылъеджӀэр бӀрӀ ащи-гъӀгъуазӀрӀп, ар тхылъ-еджӀэм ыпшӀӀэ къырӀелъхъэ: «ШьӀуедж, зӀхӀшӀуф, шьӀуишӀлӀш-хэр къешьӀуаплӀх, къӀжъу-лъагъох» ылорэм фӀд, тхылъ-хэм къащӀлӀтыр тарихъ лӀфы-

Ахэм ащыщы пчъагъэмкӀэ пшӀым къехъурэ орденхэр, ме-дальхэр, СССР-м, Урысыем, Адыгэ Республикэм якъэралыгъо тынхэм ялауреат, ДунӀе ады-гэ (черкес) литературӀмкӀэ пре-мием, Урысыем литературӀмкӀэ ипремиехэу Михаил Шолохо-вым, Николай Островскэм ацӀӀ-кӀэ щытхэм ялауреат, Адыгэ Республикэм, КъэбэртӀе-БӀль-кӀар Республикэм, КъӀрӀӀӀӀӀӀ

ЩӀрджӀэсым янароднӀэ тхакӀу.

Мэщбэшлэ Исхъакъ ищӀлӀӀны-гъэ гъогурӀэ итворчествӀэр афӀ-гъэхыгъэ литературӀнӀ-критиче-скӀэ тхыгъэхэр, очеркхэр, мо-нографиехэр мымакӀлӀу атхы-гъэх. Ахэм къахӀщых ШӀӀлӀхӀу КазбекрӀэ ЩамсӀтрӀэ, ЛъӀӀпӀӀӀ-рышӀэ ХъалидӀрӀэ Алла Цукор-рӀэ, нэмыкӀхэм атыгъӀӀӀэ ли-тературӀнӀэ зӀдӀгушӀлӀгъу-зӀфӀ-хысыжъхэр.

Урысыем, Адыгеим, КъӀбӀр-тӀе-БӀлькӀарым я ЛӀышхъӀӀ-хэм, къэралыгъо лӀфышӀлӀхэм, зӀлӀашӀлӀрӀэ усӀкӀо ыкӀи тхӀкӀо инхэм Мэщбэшлэ Исхъакъ ит-ворчествӀэ осӀшӀлӀхэр къыфа-шыгъ. Ахэм ащыщых Сергей Михалковыр, Роберт Рожде-ственскӀэр, Юрий Бондаревыр, Казбек Султановыр, Егор Иса-евыр, Виль Ганиевыр, Вале-рий Ганичевыр, Валентин Со-рокиныр, КъауфӀо Хачим, Савва Дангуловыр, Ванцетти Чукре-евыр, Всеволод Ивановыр, Алла Цукор, ХъӀшӀлӀцӀӀэ МыхъамӀт, нэмыкӀхэри.

ЫшӀлагъэр икӀункӀэ зылы-тӀу тӀысыжъырӀэ цыфмӀэ ащы-щӀп Мэщбэшлэ Исхъакъ. Уахъ-тӀэр пӀкӀӀӀӀӀӀ ыгъаӀлорӀп, матхӀэ, адыгэ литературӀм, лъӀпкъым фӀлажъӀэ. Мары итхыгъӀӀӀӀ урысыбзӀкӀэ зӀдзӀкӀыгъӀӀӀӀ зыдӀт тхылъ 20 хьурӀр 2015-рӀэ ильӀэсым къыдӀкӀыгъ. Ар ежъ ышхъӀӀӀӀ, адыгэ литерату-рӀмкӀи, лъӀпкъымкӀи гъӀхъӀӀӀӀ инӀу щыт.

Мы ильӀэсым ыныбжъ ильӀэс 85-рӀэ зыщыхъурӀэ мафӀмкӀэ ар шӀухъафтын лъаплӀу щытышъ, ацӀкӀэ тигуапӀу тыфӀгъушӀо.

«...УкызхӀӀӀӀӀ лъӀпкъым ишӀлӀжъ лӀфыгъошӀухэмкӀэ укы-хӀӀӀӀӀӀ нахъ насып ин щыӀӀп», — елӀ Мэщбэшлэ Исхъакъ. Ар къыдӀтлӀытӀзӀ, ыгукӀэ къыдӀ-хъумӀэ шӀоигъоу щыӀлӀр зӀкӀэ ищӀлӀӀныгъэ нӀфаплӀу къыщи-лӀгъужыныным пае ищӀкӀӀӀгъэ псауныгъэм фӀмыныкӀонӀу, иунагъо щытынчынӀу, адыгэ лъӀпкъым ишӀлӀжъ шӀукӀэ къы-хӀӀӀӀӀӀ фӀтӀӀо.

Къызыхъугъэр ильӀэс 85-рӀэ зыщыхъурӀэ мафӀм иунӀэ шхъа-ныгъупчӀӀэ лутӀу, чыгу-огу зӀ-нӀсым алъӀныкӀокӀӀэ плӀӀӀмӀэ, сьӀд шьӀуауа джыри тхӀкӀо цӀӀры-лӀом ыльӀӀгъурӀр, зӀгупшысӀрӀр, зыгъӀгумӀкӀырӀр, къыдӀхъумӀэ шӀоигъор?

ХЪАУДӀКӀО ШЫХЪАМЫЗ.

Илъэс къэс, мэ-
лылфэгъум и 25-м,
адыгэ быракъым и
Мафэ республикэм
щыхагъэунэфыкы.
Къуаджэу Блащэпсынэ
культурэм и Унэу
дэтым ипашэу Отрэщ
Симэ клэщакло
фэхъуи, клэлэцыкы
ыгъыплэхэр, гурыт
еджаплэм
иклэлэеджаклохэр,
ныбжьыклэхэр,
къоджэдэхэр
кыыхигъэлажьэхэзэ
мэфэкл офтхьабзэм
фэгъэхьыгъэ
зэхэхъэшхо зэхищэгъ.

Тиадыгэ быракъ орэбыбат

Офтхьабзэм хэлэжьагъэх
Блащэпсынэ къоджэ псэуплэм
ипашэу Шэуджэн Юрэ, Кош-
хэблэ районимкIэ Адыгэ
Хасэм ипашэу Нэпшлэкъуй
Аминэ, къуаджэм иветеранхэм
я Совет итхьаматэу Щыщэ
БетIал ыкIи советым хэтхэр,
общественнэ организациехэм
япашэхэр, нахьыжьэу чылэм
дэхэр. Мэфэкл офтхьабзэр
Адыгэ Республикэм игимнкIэ
кызылэуахыгъ. Нэужым адыгэ
лъэпкъым икомполитор цIэрылоу
Тхьабысымэ Умарэ ыусыгъэ
орэдэу «Бэрэчэт-босын» зыфи-
лорэр кырагъэлауагъ. Къоджэ
гупчэр дахэу агъэклэрэкIэгъагъ,

клэлэеджаклохэм лъэпкъ шъуа-
шэхэр ащыгъэхэу, адыгэ бы-
ракъыр алыгъэу зэхэхъэм хэ-
лэжьагъэх. Блащэпсынэ дэт
клэлэцыкы ыгъыплэу «Дэхэ-
бын» зыфилорэм иклэлэцыкы-
хэм зэхэхъэр къагъэдэхэагъ,
адыгэ шъуашэхэр ащыгъэхэу
адыгабзэкIэ усэхэр къауагъэх,
къэшъуагъэх.

— Лъэшэу сигуапэу сирэ-
зэныгъэ гуцылэхэр пэзгъохы-
хэ сIоигу шлушIэ общественнэ
организациеу «Блащэпсын»
зыфилорэм хэтэу Болэкъо Ас-
лъан. Адыгэ быракъ цыкылухэу
зэхэхъэм щыдгъэфедагъэхэр
кытфищагъэх, сыд фэдэрэ

зэхэхъэ тшIыми, ренэу ишлуагъэ
кытегъэкIы, — кытылуагъ От-
рэщ Симэ.

Офтхьабзэм хахъэу «Орэш-
хых егъашIэм сабыхэр» зы-
филорэ къэгъэлъэгъоньыр къоджэ
гупчэм щырагъэкIокыгъ. КIэ-
лэцыкылухэм ашIыгъэ сурэтхэр
ащ кышагъэлъэгъуагъэх. КIэ-
лэпIухэу Болэкъо Заремэ,
Вэрэкъо Джулеттэ, Шорэ Ан-
желэ ыкIи Шако Нурыет щыт-
ху хэлъэу мы офтхьабзэм
къекIопIагъэх, клэлэцыкылухэм
гушъхъэбаиныгъэ ахэлъэу,
яхэгъэгу шлу альэгъоу плугъэн-
хэм мыхэр мыпшъыжьэу дэ-
лажьэх. Ахэм ыкIи клэлэцыкы
ыгъыплэм ипашэу Лафышэ
Мариет, методистэу Къунэ Сарэ
зэрафэразэр кыыхигъэщыгъ
культурэм и Унэ ипашэ.

Адыгэ быракъым тарихъэу
пылпыр, мэхъанэу илэр кыра-
лотыкIэхэу зэхэхъэм кышыгу-
цылагъэх Шэуджэн Юрэу

Нэпшлэкъуй Аминэрэ. Тибыракъ
адыгэ лъэпкъым итарихъ куоу
зэрэпхыгъэр ыкIи ащ шъхъэкIэ-
фэныгъэшхо фэтшIын зэрэфэ-
ер ахэм клагъэтхыгъ.

Мэфэкл офтхьабзэр гъэшIэ-
гъонэу рекIокыным зилахы-
шу хэзышIыгъагъэхэм ащы-
щых клэлэегаджэхэу Къазнэ-
къо Аскэрбий, Къэщый Жан-
нэ, КIэдыкIое Оксанэ, Щыгу-
щэ Сусанэ. Адыгэ быракъым
фэгъэхьыгъэ усэхэм IупкIэу
къаджэагъэх клэлэеджаклохэу
Бжъашэу Миланэ, Вэрэкъо
Рустем, Хъаткъо Бислъан ыкIи
Дыбэгъо Мадинэ.

Симэ ирээзэныгъэ гуцылэхэр
апегъохыкы поселкэу Майскэм
иклэлэцыкы ыгъыплэу N 7-м
ипашэу Индрыс Рузанэрэ му-
зыкальнэ пащэу Къушъхъэ
Зоерэ. Ахэм ягъусэхэу кыз-
дацэгъэ клэлэцыкылухэм «Къу-
шъхъэмэ ясабийхэр» зыцIэ
къэшъо дахэр къашыгъ ыкIи

лофтхьабзэр къагъэклэрэклагъ.

— Адыгэ лъэпкъыр ыпэ лы-
кIотэнымкIэ, тикIэлэцыкылухэм
язэхашIэ къэгъэушыгъэнымкIэ
мыш фэдэ офтхьабзэхэм яшIо-
гъэшхо къэкIо, — еIо Отрэщ
Симэ. — Ахэм яшлуагъэкIэ
Адыгеим изыпкытыныгъэ нахь
пытэ мэхъу ыкIи мамырныгъэм-
рэ зэгурылоныгъэмрэ клэлэцы-
кылухэр зэфэщэх.

Офтхьабзэм икIэухым чы-
лэм нахьыжьэу дэхэм ащыщ-
хэр къэгъушылагъэх, зэхэщакло-
хэм «Тхьашъуегъэпсэу» ара-
луагъ. Тапэки хэбзэшлу хьугъэ
лофтхьабзэр лъагъэклотэнэу,
ренэу тиадыгэ быракъ быбэ-
тэнэу къафэлъэлауагъэх.

КИАРЭ Фатим.

Сурэтым итхэр: Блащэпсынэ
щыщхэу адыгэ быракъым
имэфэкл офтхьабзэ хэлэжьа-
гъэхэр.

Константин Затулиныр ПсышIопэ районым икъоджэ койхэм ащылагъ, ШэхэкIэишхорэ Хьаджыкъорэ адэхсхэм аIукIагъ

Хы ШлуцIэ Iушъом Констан-
тин Затулиныр дэгъоу щашIэ.
Ар Къэралыгъо Думэм щэгъо-
гогъо щыхадзыгъ, тапэклэ Шъа-
чэрэ IIопсэ районимрэ яфе-
дэхэр ащ кышыгъэлъэгъуагъэх.
Джащ кыыхэкIэу къуаджэхэм
бэрэ адэхъан, цыфхэм адэгъу-

щылэн фаеу хъуштыгъэ.
НэмыкIхэм ар зэрашIэ-
рэр политологэу, СНГ-м
хэхъэрэ хэгъэгухэм я
Институт идиректорэу,
телекытэныр зезыщэу
ары. Къоджэдэхсхэм
Урысые Федерацием и
Общественнэ палатэ хэт
Константин Затулиным
цыхъэшхо фашы.

Шъачэ и ШэхэкIэй,
и Лыгъотх (Къэлэжь)
къоджэ койхэр километ-
рипшI пчъагъэкIэ зэп-
лудзыгъэхэми, зэхъыр
лофыгъохэр апашъхъэ
итых. Партиеу «Единэ
Россием» ыцIэкIэ Къэ-
ралыгъо Думэм хагъэ-
хъанэу зикандидатурэ
къагъэлъэгъогъэ Кон-
стантин Затулиным Iу-
кIэнхэу къэкIуагъэхэм
лофшIэнымкIэ ащ опы-
тышхо зэрилэм, чыплэ

лофыгъохэм куоу зэрашIэуа-
зэм, зэрэчаным, цыфыгъэ, зэ-
фагъэ зэрэхэлъхэм пае лы-
тэныгъэшхо фашы. Сыдигъуи
фэмыдэу нэпэ Къэралыгъо
Думэм шылэжьэн фаехэр зилоф
хэшIыкышхо физилэхэр, хэ-
дзаклохэм яфедэхэр яшъыпкъэу

къэзыгъэгъунэн зылъэкыштыхэр,
политикэ структурэ инхэм
осэшхо ащызылэхэр ары.

— Мызэу, мытIоу сэ мы
чыплэхэм сашылагъ. Нэпэ мыщ
сыкызыкIэкIуагъэр нахьышIум
ылъэныкыкIэ зэхъокыныгъэу
шъуилэхэм, джы кызынэсыгъэм
лофыгъоу зэшIошъумыхышъу-
гъэхэм защызгъэгъозэнэу ары,
— кышылуагъ Константин За-
тулиным ШэхэкIэишхом дэхс-
хэм адырилэгъэ зэлукIэгъу.
— Цыфхэм ягумэкIыгъохэр
зэбгъэшIэнхэм, къоджэдэхсхэмкIэ
зигъо дэдэ лофыгъохэм язэшIо-
хынкIэ анахь къекIурэ амал-
хэр къэгъотыгъэнхэм мэхъа-
нэшхо яI.

Хэгъэгум экономикэмкIэ
илофхэм языхтэ зэлукIэм щыте-
гушылагъэх, къоджэдэхсхэм
апашъхъэ ит лофыгъо шъхъалэ-
хэм шалыIэсыгъэх. Чыгум
игъэфедэн епхыгъэ лофыгъор
аныхь шъхъалэхэм ащыщ. Iахь-
зэхэлъ обществэхэм ялэрылхъэ
чыгхатэхэмрэ шай къэгъэкIы-
плэхэмрэ зэрэчIадзыжьхэрэм,
цыраужь зэрэхъухэрэм къо-
джэдэхсхэри, Адыгэ Хасэм хэт-
хэри лъэшэу егъэгумэкIых.
Унэе, фермер хъызмэтшIаплэхэр
зэхэзыщэ зышIоигъохэм охъ-
тэ кIыхъэм тельытагъэу чыгур
бэджэндэу къалахын альэкIырэл.
Чыгум ехыIлэгъэ лофыгъор

зэшIуамыхэу хы ШлуцIэ Iушъом
щыпсэурэ шапсыгъэхэм янэмыкI
лофыгъохэри зэшIуахынхэ альэ-
кыштыт.

Федеральнэ законэу «Егъа-
шIэми Урысые Федерацием
щыпсэурэ лъэпкъхэу зипчъа-
гъэкIэ макIэ хъухэрэм яфиты-
ныгъэхэмкIэ гарантиехэм яхы-
лагъ» зыфилорэм игъэцэкIэнкIэ,
зекIоным зегъэушъомбгъугъэ-
нымкIэ, хы ШлуцIэ Iушъом ичы-
опс дахэ кызытегъээнэжыгъэ-
нымкIэ лофыгъоу зэуталэхэрэм
атегушылагъэх. Гуцылэм пае,
псыхъохэу Шахэрэ Iащэрэ якIэй-
хэм адэхсхэр мыжъо-пшэхъо
зэхэлъыр хэбзэнчъэу япсыхъохэм
къадэзыщыхэрэм илъэс къэс
апэуцужьынхэ фаеу мэхъух.

Сабыибэ зэрыс унагъохэм
социальнэ Iэпылэгъу ягъэгъоты-
гъэн, клэлэцыкы ыгъыплэклэрэ
стадионрэ ШэхэкIэишхом щы-
гъэпсыгъэнхэ зэрэфаем игугъуи
къашыгъ.

— Къоджэдэхсхэр зыгъэгумэ-
кIырэ лофыгъохэм ащыщхэр чы-
плэхэм ащызэшIуахын альэ-
кыштыт, — кышылуагъ зэлукIэм
Константин Затулиным. — Адрэ
лофыгъо анахь кыинхэр кызы-
хэкIыхэрэр икIоу зэхэфыгъэнхэ
ыкIи федеральнэ гупчэр тилэпы-
лэгъоу ахэр зэшIохыгъэнхэ фае.
лоф зыдэтшIэн икIун шыл.

НЫБЭ Анзор.

Псы фабэ ялэп

Мыекъопэ тепловой
сетим идиспетчерскэ
къулыкъу кызыреты-
рэмкIэ, жьоныгъуаклэм
и 11-м къалэм дэт
котельнэхэм пэшлоры-
гъэшъ гъэцэкIэжьын
лофшIэнхэр ащырагъэ-
жагъэх. Ащ кыыхэкIэу,
къэлэдэхсхэр зыщыпсэ-
урэ чыплэхэм ялыты-
гъэу, псы фабэр охътэ
гъэнафагъэкIэ ялэщтэп.
Псыр зыщаубытышты
уахътэр зэрытхэгъэ
тхьапэр къулыкъум
илофшIэхэм подъезд
пэпчъ арагъэпкIы,
цыфхэм пэшлорыгъэ-
шъэу макъэ арагъэлу.

Пэшлорыгъэшъ гъэцэкIэ-
жьынхэр уахътэмкIэ зете-
фыгъэхэу къалэм ирайон
пэпчъ ащыкIощтых. Жьоны-
гъуаклэм и 11-м къыщегъэ-
жагъэу и 25-м нэс район
цыкIулухэу Черемушкэм, Мая-
кым, урамхэу Пролетарскэм,
Краснооктябрьскэм (лицееу
N 19-м нэсэу) атет унэхэм
псы фабэр ялэщтэп.

Мэкъуогъум и 14-м къы-
щегъэжагъэу и 28-м нэс
пэшлорыгъэшъ гъэцэкIэжьын-
хэр ащыкIощтых урамхэу
Юнатовым ыкIи Димитро-
вым атет унэхэм япхыгъэ
котельнэхэм. Iоныгъо мазэм
нэс мыщ фэдэ пэшлорыгъэшъ
лофтхьабзэхэр къалэм щыкIо-
щтых.

КИАРЭ Фатим.

ИСКУССТВЭР — ТИБАИНЫГЪ

Музейм лэшлэгъухэр зэрэпхых

Музейхэм я Дунэ мафэ игъэклотыгъэу тиреспубликэ шыхагъэунэфыкыгъ. Къэгъэлъэгъонхэр къыздуахыгъэх, зэнэкъокъухэм яклэуххэр зэфэхьысыжыгъэх, къашьохэр зэхащэгъэх, ордхэр къалуагъэх.

Къоклэпэм щыпсэурэ лъэпкхэм яискусствэклэ Къэралыгъо музейеу Мыекъуапэ дэтым «Музейхэм ячэщхэр» зыфилорэ зэхыхэр щыкыуагъ. Сабыйхэм къащыублагъэу зыныбж хэклотэгъэхэм анэсыжыгъэу музейм щызыклагъэх.

«Шьолъырэу сызыщыпсэурэр»

Адыгэ Республикэр загъэпсыгъэр бжыхьэм илъэс 25-рэ хьушт. Кином и Илъэс Урысыем щэкло. Килэеджаклохэмрэ ныбжьыклэхэмрэ патриотхэу плугъэнхэмклэ ащ фэдэ хьугъэ-шагъэхэм мэхьэнэ ин ялэу зэхэщаклохэм алъытэ.

«Шьолъырэу сызыщыпсэурэр» зыфилорэ зэнэкъокъум килэеджаклохэр хэлэжыагъэх. Ялэныкыгъо гупсэ фэгъэхыгъэ сурэтхэр ашыгъэх, ялэлэсэныгъэ къагъэлъэгъуагъ. Зэхэщэкло купым хэтэу, музейм шлэныгъэмклэ илофышлэ шьхьалэу Хьокло Ларисэ Адыгэ Республикэм ия 25-рэ

Стлэшэу Юрэ итворчествэ шыгъуазэх. Пшъашьэхэм къызэрэ-талуагъэмклэ, зэхыхэр ашлогъэ-шлэгъон, яшлэныгъэ хагъэхьоним-клэ ащ фэдэ логътхьабзэхэм ахэ-лажьэхэ ашлогъу.

Тэрчыкыо Данэ, Екатерина Шипулином, Надежда Измалко-м искуствэ ашлогъэшлэгъон. Пчы-хьэзэхэхэм лъэпкэ зэфэхьысыж-хэр зэрэхэлажьэхэрэм егъэгъу-шхэх.

— Зеклохэм яшлуагъэклэ лъэпкхэм якультурэ нахь дэгъоу зэтэгъашлэ. Стлэшэу Юрэ шьуа-

Урыс бзылфыгъэу Татьяна адыгэ пшъашьэхэм яхьопсагъ, агоуци нэпэплъ сурэтхэр зыты-рахым, лъэшэу гушлуагъэ. Татья-нэ музейм щилъэгъугъэр зери-гъэпшэщтыр ышлэрэп. Стлэшэу Юрэ нэлуасэ фэхьугъ, хэдыкын логъыгъохэм зафигъасэ шлогъу.

Язэхэхьап

Нэбгыришъэ пчыагъ зэхыхэм щызыклагъэр. Музейм ипашэ иапэрэ гуадзэу Пэнэшэу Рус-лъанэ пчыхьэзэхэхэм къыщы-гушылэгъ. Искусствэм лъэпкх-хэр зэрэзэфыщэхэрэр, респуб-ликэм ия 25-рэ илъэс фэгъэ-хыгъэ логъыгъо гъэшлэгъонхэр зэрэзэхэщытхэр Р. Пэнэшэу кылотыгъэх. Пчэгум щыуджырэ

Узыгъэдахэрэм уегъэлъап

Адыгэ Республикэм искусствэ-хэмклэ иколледжэу У. Тхьабысы-мым ыцлэ зыхьырым иеджакло-хэм «Музейхэм ячэщхэр» къа-гъэбаигъ. Адыгеим изаслуженнэ артисткэу Нэгъой Маринэрэ еджа-клоу Даур Джэнэтрэ Мэщбшлэ Исхьакъ игушылэхэм атыхыгъэу Андзэрэкъо Вячеслав ыусыгъэ ордэу «Къэбар дахэр» къалуагъ. Анна Пучковам скрипкэмклэ мэ-къамэхэр узылэпищэу кыригъэ-луагъэх. Хьупсэрджен Мадина «Кавказ» зыфилорэ ордэу, нэ-мыкххэри ыгъэжыныгъэх.

Адыгеим инароднэ артисткэу Нэхэ Тэмэрэ ирепертуар щыц ордэхэу Цышэ Зарэ мэкъэ лъа-гэклэ къыхидзагъэхэм уямыз-щэу уадэлъуэ уахьтэр макло.

Урыс ыкы адыгэ къашьохэр ныбжьыклэхэм дахэу къашыгъэх. Къашьоу «Ислъамьер» зэклэми агу рыхыгъ, артистхэм бэрэ лэ-гу афытеуагъэх. Емыж Мулиэт ифильмэу Мысыр иадыгэ сул-танхэм афэгъэхьыгъэм музейм щепллыгъэх. Лэлэсэхэм якъэ-гъэлъэгъонхэр, джэгуклэхэр зэха-щэгъэх. Лэшлэгъухэм ятарихь ехьылэгъэхэм республикэм ынапэ агъэдахэ.

Еплъыклэхэр

Наталья Ефимовам иунагъо игъусэу музейм къэклоныр шэ-нылу зэрэфэхьугъэр къытлуагъ. Анна Максимовам джэнэ гожь дахэр щыгъэу зэхыхэм хэлэ-жыагъ, модэм икыгъэлъэгъонхэм апыщагъ. Искусствэм зэрэхэтым ишлуагъэклэ цыф гъэшлэгъонхэм зэралуклэрэр игуап.

Археолог цлэрылоу Тэу Ас-лъан ныбжьыклэхэм къадзыхьэ-зэ упчлабэ кыратэу тырихьы-лагъ. Тарихьыр ашлогъэшлэгъон, ау А. Тэум игумэкххэри къыхи-гъэщыгъэх. Ныбжьыклэхэр нахьы-бэрэ музейм къэклонхэм фэшл пэшлорыгъэшэу логъ адэшлэгъэн фаеу археологым елътэ.

Искусствэхэмклэ колледжым ипашэу Хьэпэе Замирэ, худо-жественнэ пащэу Сихьу Стани-слав, нэмыкххэм зэхэщаклохэр афэразэх, щытхэу тхыльхэр ара-тыжыгъэх. Гъэзетхэм, телера-диокомпаниеу «Адыгеим» зерафэ-разэхэри пчыхьэзэхэхэм къы-щалуагъ.

ЕМТИЛЪ Нурбий.

Сурэтхэр музейм къыщыте-тхыгъэх.

илъэс фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъум килэлэцыкылухэр чанэу зэрэхэлэ-жыагъэхэм къытегушылэгъ, ха-гъэунэфыкырэ чыплэхэр къы-дэзыхыгъэхэм щытхэу тхыльхэр, шлухьафтынхэр аратыжыгъэх.

Килэлэцыкылухэм апае джэгъуа-лэхэр зыщашэрэ зэхэт туча-нэу «Катюшэм» илофышлэхэри зэнэкъокъум хэлэжыагъэхэм афе-гушлуагъэх, нэпэплъ шлухьаф-тынхэр афашыгъэх.

Шьуашэхэм

якъэгъэлъэгъон

Адыгэ Республикэм и Къэралы-гъо премие илауреатэу, зэльа-шлэрэ сурэтышл-модельерэу Стла-шэу Юрэ илофшлагъэхэр музейм щытлэгъугъэх. Зеклоном пыл-хэм мамыр псэуклэр зэрагъэпы-тэрэм къэгъэлъэгъоныр фэгъэ-хыгъ.

Пшъэшэу ищыгъэхэу Къудай-кыо Мадина, Блэгъожь Дианэ, Диана Ермак, Екатерина Молча-новам, Анна Поповам шьуашэхэр къякы, искусствэр дахэу къагъэ-лъагъо.

Хьаджэмыкыо Фаинэрэ Чэтэо Аидэрэ музейм бэрэ къэклох,

Зэхэзыщагъэр ыкы къыдэзы-гъэкхыгъэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкы-лофхэмклэ, лэ-кыб къэралхэм ащы-псэурэ тильэп-кыгъэхэм адыр-лэ зэлхыныгъэхэм-кы ыкы къэбар жьугъэм иамал-хэмклэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыгъэр:

385000, кы. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79,

редактор шьхьалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкхыж зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зышаушыхьаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын логъхэмклэ, телерадиокомпани-хэмклэ ыкы зэлъы-лэсыкы амалхэмклэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэлоры-шлал, зэраушыхьа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кы. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Зэклэмкы

пчыагъэр

5063

Индексхэр

52161

52162

Зак. 229

Хэутыным узшыкхэнтхэнэу щыт уахьтэр Сыхьатыр 18.00 Зыщыкхэнтхэгъэхэ уахьтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор

шьхьалэр

Дэрдэ Т. И.

Редактор

шьхьалэм иапэрэ гуадзэр

Мэщлэкыо С. А.

Редактор шьхьалэм игуадзэр — пшъэдэкхыж зыхырэ секретары

Хьурмэ Хь. Хь.

